

SK8BXL

Skaten
in de stad

LEEFMILIEU BRUSSEL
BIM - BRUSSELS INSTITUUT VOOR MILIEUBEHEER

SK8BXL

Skaten in de stad

Nota: De gegevens en aanbevelingen ontwikkeld in deze studie worden enkel ter informatie gegeven en kunnen de auteurs niet binden wat betreft het gebruik dat ervan kan gemaakt worden.

1 IN-LEIDING 3

1.1	Voorwerp van de studie	4
1.2	Woordenschat	5
1.3	Kader: liever skaten dan urban boarding	6
1.4	Het collectief BrusK	7

2 STAND VAN ZAKEN: URBAN SKATING IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 9

2.1	Korte historiek van het skaten	10
2.2	Urban boarding: disciplines	11
2.3	Typologie van plekken en stijlen	14
2.4	Plekken – Inventaris	16
2.5	Verloren gegane infrastructuur	20
2.6	Publiekstypes	21

3 EN NU? 25

3.1	Waarom het skaten stimuleren en bevorderen?	26
3.2	Wat?	28
3.3	Het ideale skatepark	38
3.4	Waar?	40
3.5	Hoe?	42
3.6	Constructie en technische aspecten	46

4 EN DAARNA? 53

4.1	Gebruiksreglement	54
4.2	Activering	55
4.3	Onderhoud	57

5 CONCLUSIE 59

Woordenlijst	61
Foto credits	62

1

IN· LEI· DING

De doelstelling van deze studie is om de aanleg toe te lichten en te promoten van plekken bestemd voor skating in zijn verschillende vormen in het Brussels Gewest, en om efficiënte tools aan te reiken voor de voorziening van die plekken.

De context van de bestudeerde disciplines is specifiek: er is een eigen jargon mee gemoeid en het vraagt om een zekere omkadering. Het skaten als een van de disciplines van urban boarding is de rode draad en de skatervereniging Brusk een onmisbare bron van informatie en bemiddeling.

1.1 → VOORWERP VAN DE STUDIE

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ont-snapt niet aan het fenomeen van urban board-ing, tussen sport en lifestyle, met eigen co-des en eigen rituelen.

De aanleg van het Ursulinenplein was een be-tekenisvol initiatief, want dit beantwoordt niet enkel aan de behoefte van de skaters/riders, maar het officialiseert de aanwezigheid van aanhangers van deze discipline in het hart van de stad. Vandaag moet Brussel het meervou-dige belang en de dynamiek van deze stede-lijke vrijetijdsbesteding ernstig nemen en het bestaan en de ontwikkeling ervan stimuleren.

Als 'ervaren' beheerder van stedelijke en groene ruimten die verband houden met vrije tijd en ontspanning, lanceert het Brus-sels Instituut voor Milieubeheer in 2011 een

inventarisstudie en prospectief onderzoek van de zogenaamde 'rollende stadssporten' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze studie heeft tot doel het Gewest een metho-dologisch hulpmiddel te bezorgen voor het creëren van nieuwe plaatsen, zowel met de bedoeling en de wil om het bestaande aan-bod te vervolledigen als om te vernieuwen.

Deze studie is in een eerste fase bedoeld om een stand van zaken op te maken over de hui-dige realiteit van het urban boarden, in het bij-zonder in Brusselse context, en dit vanuit een dubbele benadering: plekken/mensen.

Op basis van die stand van zaken kunnen prospectieve tools en aanbevelingen worden ontwikkeld, die soms gestoffeerd zijn met re-ferenties, dit om een visie uit te werken over de ontwikkeling van specifieke ruimte voor urban boarding in Brusselse context.

Het is daarbij de bedoeling enkele essentiële vragen te beantwoorden: Waarom? Hoe? Waar? Wie? Dat zal het startpunt zijn van deze richtlijnen die het Brussels Gewest de kans zullen bieden een andere hoofdstad te worden: de hoofdstad van het Europese ur-ban boarding.

1.2 → WOORDEN- SCHAT

01. Zo noemt Raphael Zarka het. Raphaël Zarka (geboren in 1977 in Montpellier) is een Franse beeldende kunstenaar, tegelijk fotograaf, beeldhouwer en videokunstenaar. Hij is ook auteur en bijzonder geïnteresseerd in de geschiedenis van het skateboard. (Bron: Wikipedia)

Wie zich begint te interesseren voor deze disciplines wordt al gauw geconfronteerd met de problematiek van de woordenschat. Eerst en vooral omdat skate, roller of BMX letterlijk tussen de categorieën vallen: het gaat tegelijk om een sportdiscipline, een kunst en een cultuur.

Als het een sport is, dan wordt het zowel bestempeld als een extreme sport, een board-sport, een recreatieve sport, een fun sport, een straatsport, een 'punk⁰¹'-sport...

Daarom is het misschien beter deze praktijk niet in een bepaald hokje te duwen. Het is namelijk een bijzonder rijke discipline die zich in allerhande vormen verbuigt en de liefhebbers ervan zijn gehecht aan hun vrijheid.

De woordenschat die door de discipline wordt gebruikt, stelt ook de taal in vraag. Het bijna exclusieve gebruik van Engelse woorden om plaatsen, figuren of rollend materiaal te benoemen, ligt fysiek in het verlengde van de gebruikers. Wat we zouden kunnen begrijpen als een stijleffect, veroorzaakt door een min of meer bewuste gehechtheid aan de Amerikaanse oorsprong van deze disciplines, symboliseert in feite een parallelle stadsrealiteit, ook voor zijn Engelstalige gebruikers. Wanneer men tegen een skater over 'handrail' praat, roept dit bij hem ongetwijfeld niet het beeld op van de trapleuning, bestemd om bepaalde personen te helpen een trap op te gaan.

- Skateboarden, belangrijkste vertegenwoordiger van urban boarden

1.3 → KADER: LIEVER SKATEN DAN URBAN BOARDING

02. Er is ook de Franse term 'rouli-roulant' maar die is ondertussen zo verouderd dat hij al lang niet meer gebruikt wordt wanneer skaters met elkaar praten.

Wij hebben ervoor gekozen om ons in dit document te concentreren op een van de belangrijkste disciplines van urban boarden: skateboarden⁰², dat we eenvoudigweg skaten zullen noemen zoals het doorgaans genoemd wordt.

Hier wordt skaten dus niet beschouwd als de generieke term afkomstig van de vertaling van het Engelse woord to skate: glijden. In deze studie wordt gekozen voor een van de disciplines van het urban boarden bij het

voeren van een algemene studie voor alle disciplines. Want het skateboard vormt de grote meerderheid in het universum van de urban board-sporten en kan dus beschouwd worden als representatief.

Zo zullen we ook een plek die voorbehouden is voor de discipline eerder een skatepark noemen: want zo noemen alle gebruikers deze plek, ook liefhebbers van BMX en roller. En voor informele plekken of plekken waar aan 'wildskating' gedaan wordt, is de term spot algemeen aanvaard door alle disciplines.

Maar dit sluit de andere disciplines niet uit van deze studie: denk maar aan BMX en roller, die impliciet betrokken zullen worden bij eventuele bedenkingen of aanbevelingen over skaten en in zoverre dit relevant is. Eventuele bijzondere gevallen en specifieke kenmerken van die andere disciplines zullen wel vermeld worden. Dat gebeurt onder meer bij de principes voor de aanleg, want in dit domein zijn er soms speciale vereisten verbonden met een bepaalde discipline.

--> [2.2 De verschillende disciplines van urban boarding](#)

1.4 → HET BRUSK COLLECTIEF

03. Ook vervat in de naam van het collectief is dat hun actieveld zich hoofdzakelijk in Brussel bevindt. Maar dat belet niet dat het collectief ook actief is op het volledige Belgische grondgebied en dat het alert is voor wat wordt gezegd en voor wat er gebeurt op wereldvlak. Weet dat de activiteiten van het collectief op het Ursulinenplein zijn overgenomen door de vzw Skateboarders, en dat Brusk niet meer bestaat bij de publicatie van deze studie.

Deze studie zal kunnen rekenen op de theoretische kennis en de ervaring op het terrein van het skatercollectief Brusk⁰³, waarvan de naam afkomstig is van een samentrekking van de woorden 'urban' en 'skate'.

Het Brusk Collectief is een actie- en denkgroep rond thema's verbonden met skateboarden.

↓ Manifestatie van het Brusk Collectief

Ze promoot haar activiteiten met als methodologie een collectieve organisatie en de betrokkenheid van jongeren op alle beslissings- en uitvoeringsniveaus in de verschillende projecten.

De belangrijkste doelstellingen van die initiatieven zijn:

- de opleiding van jongeren door ontmoetingen, uitwisselingen en 'stadsdemocratie' te bevorderen;
- de ontwikkeling en democratisering van het skateboard en de hele cultuur die erom hangt.

2

STAND VAN ZAKEN

URBAN BOARDING

IN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK
GEWEST

Deze stand van zaken van de urban boardingsporten in het Brussels Gewest biedt een inzicht in het onderwerp en de context en legt de belangrijkste problemen en uitdagingen bloot die vereist zijn voor het prospectieve onderzoek naar nieuwe plekken of specifieke voorzieningen.

De analyse van de Brusselse context zal in een eerste fase gericht zijn op de definitie van het urban boarden en de bijhorende disciplines. Daarna wordt het skateland geanalyseerd op basis van de plekken waar het te vinden is en de mensen die er deel van uitmaken.

2.1 → KORTE HISTORIEK VAN HET SKATEN

04. Vandaag nog gaan enkele puristen specifiek op zoek naar dit type spot.
05. Greppel voor het opvangen van regenwater en hoogwater. Komt zeer veel voor in betonvorm in de Verenigde Staten.

↓ Het oude skatepark van de Brigittines, Brussel

Vanuit historisch oogpunt is het skateboarden ontstaan in de jaren 30, toen kinderen zich amuseerden met het ineen knutselen van autopeds met oude schaatsen en houten kratjes. De archaische stuurstang is snel verdwenen want het sturen gebeurde op een andere manier.

Maar de echte doorbraak van het skaten kwam er pas toen surfers lege zwembaden 'kaapten' in Californië tijdens een langdurige droogte. Die praktijken hebben minstens twee belangrijke termen toegevoegd aan het skate-universum: pool-replica, dat wijst op de holle vormen en bogen gemaakt voor het skaten maar die rechtstreeks verwijzen naar de oorspronkelijke zwembaden, en spot, een term gebruikt door surfers om een strand aan te duiden dat bijzonder aantrekkelijk is omwille van de golven.⁰⁴

Sindsdien is de geschiedenis van het skaten opgebouwd rond het zoeken en ontdekken van verschillende 'beskatebare' oppervlakken, die door Raphaël Zarka bestempeld worden als 'versteende golven': betonnen gebruiksvoorzieningen of infrastructuur, zoals ditches⁰⁵, drukleidingen van stuwdammen, stukken van pipelines, hellende vlakken, enz. Het tweede tijdperk van het skaten zal gekenmerkt worden door datzelfde onderzoek, dit keer toegepast in de stadsomgeving.

In Europa maakt het skaten zijn opwachting in 1963.

2.2 → URBAN BOARDING: DISCIPLINES

- 06. Bron: Wikipedia
- 07. We herinneren eraan dat het skateboarden oorspronkelijk ook Sidewalk-surfing genoemd werd, surfen op de stoep.

↓ Longboarders

SKATEBOARD

Het skateboard bestaat uit een plaat (plank, 'deck', of 'board') waaronder twee assen vastgemaakt zijn (ook 'trucks' genoemd) die elk twee wielen kunnen bevatten. Dit board kan dienen om zich al rollend te verplaatsen op vier wielen, maar vooral om bepaalde figuren uit te voeren ('tricks'), in een stadsomgeving ('street' genoemd) of op specifiek daartoe bestemde plaatsen, de skateparks. De beoefenaar van deze disciplines wordt 'skater' genoemd (of 'skateboarder', altijd Engels).⁰⁶

Noteer dat het skateboarden als olympische discipline zou erkend worden tijdens de Spelen van 2016.

LONGBOARD

Het longboard is een langere variant van het skateboard. De extra lengte levert de plank meer stabiliteit op. Ze is ook voorzien van grotere en bredere wielen en minder harde materialen, en is dus beter aangepast aan minder gladde materialen. Daarom wordt ze eerder gebruikt voor het cruisen, afdalen, slalom, of gewoon als vervoermiddel.

Bij de verschillende gebruiksalternatieven is vooral het cruisen interessant omdat het bestempeld kan worden als een mix van mobiliteit en spelvermogen. De aanhangers van deze variant doorkruisen de stad via soepele banen en nemen daarbij houdingen aan die sterk doen denken aan surfen⁰⁷. Of hoe je het nuttige aan het aangename kunt koppelen...

BMX

BMX is de samentrekking van Bicycle-Motocross. Historisch gezien gaat het om fietsen die gemaakt zijn door tieners die niet de middelen hadden om een motorfiets te kopen. Het gaat om vrij kleine en compacte fietsen uitgerust met wielen van twintig inch. De andere kenmerken van deze fietsen verschillen afhankelijk van de vier subdisciplines van BMX:

— Race

Dit is de oudste variant van BMX: de beoefenaars fietsen op een open circuit met bulten en verhoogde bochten dat een beetje doet denken aan een motorcrosscircuit. BMX-race is een olympische discipline sinds 2012. Er is ook sprake van om BMX-freestyle op te nemen bij de Olympische Spelen van 2016.

— Dirt

Het principe van dirt bestaat erin sprongen te doen die eventueel verfraaid worden met tricks op een extreem hobbelig aardenveld.

— Street/Freestyle

Het beoefenen van BMX-street of BMX-freestyle is te vergelijken met skateboarden: het maakt op dezelfde manier gebruik van de reliëfs en oneffenheden van de stad en van het stadsmeubilair. Weet dat de grotere afmeting van de wielen van de BMX in vergelijking met het skateboard en de roller toegang biedt tot meer spots, onder meer spots met kasseien.

— Flatland

Flatland is een variant van freestyle die erin bestaat om acrobatische figuren uit te voeren op een vlakke en gladde ondergrond met behoud van het evenwicht en het zoeken naar originele houdingen. Aanhangers van flat beoefenen bijna nooit de andere BMX-disciplines. Door de haast choreografische bewegingen van flat heeft het raakpunten met urban dansstijlen, zoals breakdance.

↓ Beoefenaar van BMX-street

↓ Beoefenaar van BMX-flatland

ROLLER

Hoewel de oorsprong van het skateboard bij het surfen ligt, heeft het rollerskating meer banden met het ijsschaatsen. Voordien hadden de eerste rollers vier wieltjes. Net als bij BMX bestaan er verscheidene varianten van de discipline:

— Roller-Quad

Deze variant kent een heuse revival. De aanhangers ervan zijn vooral te vinden voor de ietwat oldschoolstijl die ermee gepaard gaat. Deze rollers worden gebruikt op de piste en/of om te dansen.

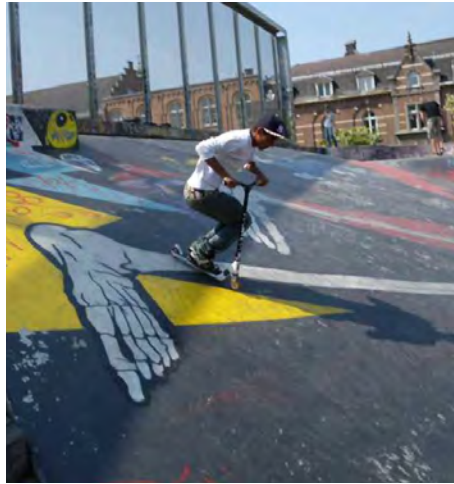
— Agressive

Het gaat om de tegenhanger van skate- en BMX-beoefening, zowel op straat als op hiervoor gereserveerde plaatsen. Agressive (Engelse term) onderscheidt zich van het klassieke skaten door zijn zoektocht naar mogelijke figuren op oneffenheden en obstakels in de stad of in skateparken. De skates voor aggressive zijn te herkennen aan twee wieltjes die op een lijn staan en ruimte laten voor de grinds.

— Skeeleren

Deze discipline is ook afkomstig van de roller maar kan niet echt beschouwd worden als een urbanboardsport, want het gebruik ervan is volledig verbonden met verplaatsing. Ze is daarom niet minder interessant, vooral als zachte transportmodus.

→ Beoefenaar van step
↕ Agressive roller

OPKOMENDE PRAKTIJKEN (STEPS, MOUNTAINBIKE, ENZ.)

Naast de drie andere 'grote' vertegenwoordigers van urbanboardsporten die we al analyseerden, verdienen ook andere, minder courante praktijken een korte beschrijving.

— Step

De Step, soms ook kick-scooter genoemd, is steeds meer aanwezig in de skateparks of in de stad. Ook op het Ursulinenplein zie je vaak liefhebbers van de step. Het is vast omwille van het hybride karakter ervan, tussen skate en BMX, dat het makkelijker lijkt acrobatentoeren uit te halen aan het stuur van dit ding. Liefhebbers van de step zijn meestal kinderen of jonge tieners.

— Mountainbike

Ook te zien in de stad of skateparks zijn specifieke mountainbikes, de zogenaamde street modellen, met een compacte vormgeving, versteviging en uitrusting (gladde banden) die dicht aanleunen bij BMX'en.

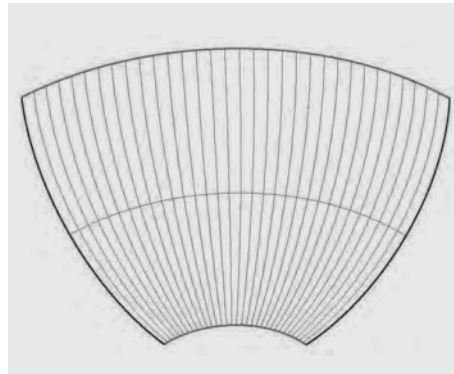

2.3 → TYPOLOGIE VAN PLEKKEN EN STIJLEN

08. De term run heeft geen equivalente term in het Nederlands. Het gaat om het moment waarop een skater mobiel is, op zoek naar snelheid en de juiste baan.

→ Principe van de dubbele curve
 ↓ Bowl van Flémalle

In de volgende classificatie worden de plekken en stijlen apart behandeld, want de laatste hangen sterk af van de eerste.

CURBS

— Bowls & pools

Op enkele uitzonderingen na is het enkel op plekken die specifiek ontworpen zijn voor het skaten mogelijk om curbs te skaten: dat zijn dan bowls, ook pools genoemd omdat ze ontworpen zijn als directe verwijzing naar de Californische zwembaden. In dit laatste geval is het de bedoeling om zo veel mogelijk attributen van die zwembaden over te nemen: prefab afgeronde putranden, decoratieve mozaïek, traptreden, enz. De bowls zijn meestal gemaakt in beton, af en toe in hout, en hebben een geometrie met dubbele welving die vooral bestaat uit cirkelbogen met precieze krommingsstralen.

De curve zorgt voor een quasi continue beweging (slingereffect) en vrij vloeiende banen, ook lijnen genoemd. Het min of meer verticaal eindigen van die bogen maakt een vlotte baanverandering mogelijk via het fenomeen van de opgehoogde bocht, of via een figuur uitgevoerd op het niveau van de coping of verder, in de lucht, en die zorgt voor draaiende of kantelende beweging. Wanneer de infrastructuur bestaat uit verscheidene bowls die onderling met elkaar in verbinding staan, spreekt men over een combi-bowl.

— Flow-course

De flow-course is gemaakt voor runs⁰⁸ die langer duren. Hier primeert de mogelijkheid om snelle en vloeiende lijnen te maken. De flow-course bestaat meestal uit elementen die zowel van de straat als de bowl afkomstig zijn.

— Snake-run

De snake-run is een bijzondere vorm van de flow-course, onder meer geïnspireerd op de ditches waarvan de algemene vorm doet denken aan het spoor dat een slang laat op het zand. Het parcours doorheen dit type infrastructuur heeft een begin en een einde maar een lus is niet mogelijk.

— Halfpipe

De halfpipe is een uitzondering in het curve-wereldje van de skate door zijn zeer regelmatige geometrische vorm met een eenvoudige kromming, in de vorm van een halve cirkel of een U, met verticale en/of horizontale delen. Door zijn vorm is het ook mogelijk hem met andere materialen dan beton te maken die ook kunnen gewelfd worden. Daarom is men geneigd hem te beschouwen als een specifieke streetparkmodule, terwijl de kinetische principes ervan dicht bij de curb blijven aansluiten.

STREET

09. Term gebruikt door socioloog Jacques Caroux, aanvankelijk om skaten met kamperen te vergelijken als praktijk die eerst niet omkaderd was en pas daarna aanleiding gaf tot de aanleg van specifieke voorzieningen.
10. Figures. Een figuur in het bijzonder, de Ollie (eenvoudige sprong met twee voeten in contact met het board) heeft het orthogonale karakter van de stad veroverd.
11. Gewelfde oppervlakken zijn over het algemeen vrij zeldzaam.

De term street wijst op het beoefenen van de skate in de stad, zowel informeel (wild skating⁰⁹) als op specifieke plekken waarvan het ontwerp geïnspireerd is op stedelijke vormen.

De plekken gebruikt voor dit soort praktijk zijn heel uiteenlopend: van een eenvoudig horizontaal vlak dat glad genoeg is om tricks uit te voeren¹⁰ tot hellende vlakken, gewelfde oppervlakken¹¹, met allerlei hoogtevverschillen, meestal trappen en stadsmeubilair. Wanneer een plek de speciale aandacht trekt van de skaters en ze er vaak vertoeven, wordt die plek een spot genoemd. Voor heel

specifieke reliëfs in tijd (bv. gebruik langs een parcours) en in ruimte (muurtje, drempe, brandkraan, enz.) wordt eerder over dots gesproken.

Dit fenomeen gaf aanleiding tot de aanleg van vele streetparks, dat zijn ruimten met allerlei modules, meestal prefab en op platte tegels. Elke module zou moeten verwijzen naar architectuurvormen die te vinden zijn in de stad. Recenter is het de bedoeling dat de streetparks zo veel mogelijk lijken op een gewone stedelijke ruimte.

↓ Half-pipe in het Koning Boudewijnpark in Jette
⇓ Flow-course in Oostende

↓ Streetpark in Antwerpen

2.4 → PLEKKEN – INVENTARIS

12. Glijden terwijl je de metalen delen van je skateboard op de ondergrond laat schrapen.

Een inventaris van alle skateplekken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd opge maakt in samenwerking met het Brusk Collectief. Deze inventaris is hier ingedeeld volgens het statuut van de ruimte gebruikt door de skaters: van het verbod tot het stimuleren van de praktijk. De gedetailleerde inventaris, met typologische kenmerken, geografische indicaties en kwalitatieve opmerkingen, is te vinden in bijlage.

--> **Bijlagen / 1. Gedetailleerde inventaris, raadpleeg www.leefmilieubrussel.be**

PLEKKEN WAAR HET SKATEN VERBODEN IS

“Wanneer de bank beschadigd is, is dat spijtig voor wie erop wil gaan zitten, en ook spijtig voor de skater die er niet meer op kan skaten.”
Raphaël Zarka

Het feit dat er geskatet wordt op meubilair of architecturale elementen zorgt ervoor dat die zaken soms beschadigd raken. Die beschadiging kan verscheidene vormen aannemen, zoals slijtage van de bescherming van metalen elementen, breuk van beton- of steenribbels, enz.

↓ Skateboarders op het Flageyplein

Het moet gezegd dat de vernieling of beschadiging die voortkomt uit het zich toe-eigenen van de plekken, nooit een doel op zich is voor de skaters, maar gewoon een gevolg van het bijzondere gebruik van de openbare ruimte.

Het skaten in de openbare ruimte kan als agressief overkomen tegenover andere gebruikers ervan: de snelheid, de schokken, het geluid en de vallen dragen bij tot die negatieve perceptie.

Het zijn vooral die twee aspecten die gemeenschappen ertoe brengen de openbare ruimte die ze beheren te voorzien van anti-skate-mechanismen. Gewoon omdat ze niet weten hoe ze het probleem van de beschadigingen anders moeten oplossen. Meestal zijn het metalen uitsteeksels die daar geplaatst zijn waar de skaters hun grinds¹² zouden willen uitvoeren en die ze beletten om het te doen.

Het moet toch net de bedoeling zijn om te pleiten voor originele manieren – zoals het skaten – om zich de openbare ruimte toe te eigenen? Daarom is het jammer dat die verbodsmechanismen ingevoerd zijn, want ze tasten het uitnodigende karakter van een openbare plek voor alle gebruikers aan. Die mechanismen belemmeren verder het bestaan van de sociale controle via de aanwezigheid van skaters op de openbare ruimte. Het is dus eerder aangewezen om bij het ontwerp van de openbare ruimte na te denken over de keuze van het meubilair of resistente materialen (blauwe hardsteen, staal).

↓ ‘Street’, skaten in de stad

WILD SKATEN

13. Op de Kunstberg zou een skateverbod van toepassing zijn. Geen enkel document, reglement of koninklijk besluit wordt vermeld op de plek in kwestie. De ordehandhavers kunnen eventueel het begrip versterking van de openbare orde invoeren om de skaters weg te jagen.
14. Zo hebben de meeste makers gespecialiseerd en erkend in het milieu, hun ervaring opgedaan.

Wild skaten wijst op het skaten buiten de daartoe voorziene plekken. We herinneren eraan dat er bij de oorsprong van het skateboarden geen enkele specifieke plek bestond. Het zich toe-eigenen van de stedelijke vormen en oneffenheden door skaters is dus een terugkeer naar de bron van deze discipline.

In het Brussels Gewest zijn de belangrijkste spots:

- Kunstberg¹³, Brussel-Stad;
- het Voorplein van de Bank ING, op de kleine ring ter hoogte van de Troonstraat, in de gemeente Brussel-Stad;
- station Brussel Luxemburg, Elsene;
- administratief centrum en voorplein van de Financiëntoren, Brussel-Stad;
- Gaucheretpark, Schaarbeek.

DO IT YOURSELF

Bij de aanhangers van het skaten zijn sommigen zo gepassioneerd dat ze er niet voor terugschrikken zelf de handen uit de mouwen te steken en constructies in beton of hout te maken¹⁴. Die praktijk wordt Do It Yourself (DIY) genoemd, wanneer ze spontaan en niet officieel gebeurt. Meestal zijn die skateparks aangelegd op niet-geoorloofde plekken.

Hoewel het bestaan van die 'kraakplekken' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ons welbekend is, spreekt het vanzelf dat de makers of bezoekers van deze plekken ze beschermen en de locatie ervan niet willen verspreiden.

Het risico bestaat immers dat ze verjaagd worden van die plekken of dat de bouwsels vernietigd worden.

Het moet verder ook gezegd dat zelfbouw niet beperkt is tot de skatewereld maar ook een stevige plek heeft in de spelomgeving in het algemeen.

--> [Het Spel in de stad, raadpleeg
www.leefmilieubrussel.be](http://www.leefmilieubrussel.be)

→ 'DIY'-constructie
↓ Skaters aan de Kunstberg

We herinneren er ten slotte aan dat de DIY dikwijls aan de basis liggen van de oprichting van verenigingen die een vzw worden, naar het voorbeeld van het collectief Brusk. Zij kunnen hun hulp en technische ondersteuning ten dienste stellen van skaters of van opdrachtgevers en besturen die een voorziening willen aanleggen. Voorbeelden hiervan zijn de skateparken van Namen, Havelange en Flémalle die voortvloeiden uit participatieve workshops (ontwerp en/of bouw).

SPECIFIEKE PLEKKEN VOOR DEZE DISCIPLINE

Over het algemeen worden de plekken die specifiek gemaakt zijn voor deze discipline skateparks genoemd. Ze variëren afhankelijk van de stijlen en het bouwproces:

— Modulaire uitrusting

Het gaat om skateparks 'op catalogoog' die bestaan uit geassembleerde of onafhankelijke modules op een betonnen tegel of afdeklaag. De structuur van de modules is in staal, terwijl het materiaal van het roloppervlak kan variëren: inox, kunststof, polyester, hout, enz.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de belangrijkste skateparks:

- park van Evere;
- Jeugdpark, Jette;
- Koninklijk Atheneum Serge Creuz, Molenbeek (privétoegang);
- stadion Vander Putten, Anderlecht (privétoegang).

— Monolithische of ingebouwde uitrusting

Dit zijn niet-wegneembare constructies geïntegreerd in het stedelijke continuüm. Het bouw materiaal is in het gros van de gevallen beton, eventueel aangevuld met steen of metalen elementen. Deze typologie heeft voordelen inzake duurzaamheid en integratie op milieuvlak die verder in deze studie zullen behandeld worden.

--> [3.2 Beton vs. modules](#)

--> [3.6 Constructie en technische aspecten](#)

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de belangrijkste ingebouwde skateparks:

- streetpark van de Brigittines, gemeente Brussel-Stad;
- Wiener, gemeente Watermaal-Bosvoorde.

↓ [Skatepark van Evere](#)

15. Bij ons weten heeft enkel het skatepark KAP 686 in Keulen hetzelfde hybride karakter.
16. De Roller Parade is een evenement waarbij beoefenaars van roller, fiets, enz. de stad op een bevoorrechte wijze kunnen doorkruisen en beschermd zijn voor autobestuurders. Dit evenement wordt georganiseerd en beheerd door een privéonderneming en gesponsord door commerciële merken die een hoge zichtbaarheid willen.

— De case Ursulinenplein

De skaters noemen het Skatepark Ursulinen of Ursu, maar de officiële naam is wel degelijk Ursulinenplein. Dat verschil is van fundamenteel belang, want het vat op zich al het belang samen van deze ruimte die quasi uniek¹⁵ is in de wereld. Het gaat dus vooral om een publieke ruimte aangepast aan skatesporten die zo ontworpen is dat ze de andere gebruikers van de openbare ruimte niet uitsluit. Het is trouwens vrij frappant om op deze plek bejaarden, mensen die lezen, ... te zien: een publiek dat a priori niets deelt met de skatecultuur. Zij zitten er op banken zonder dat de drukte een probleem blijkt te zijn, integendeel zelfs.

BELANGRIJKSTE PLEKKEN VOOR ANDERE URBANBOARDING-DISCIPLINES

— BMX-Race

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt niet over een piste of club voor BMX-race.

— BMX-dirt

- Potatoes, in Anderlecht, onder de Ring (niet-officiële spot);
- Bosvoorde-Oudergem (niet-officiële spot, precieze locatie beschermd);
- Sint-Lambrechts-Woluwe (niet-officiële spot, precieze locatie beschermd).

— BMX-flatland

- Troon, voorplein van de Bank ING, gemeente Brussel-Stad (niet-officiële spot);
- Kunstberg, gemeente Brussel-Stad (niet-officiële spot).

— Roller

- Ter Kamerenbos, Brussel (officiële spot);
- Georges Henripark, Sint-Lambrechts-Woluwe;
- Roller Parade¹⁶.

↓ Spot voor BMX – Dirt in Anderlecht

2.5 → VERLOREN GEGANE INFRA- STRUCTUUR

Voor het BrusK Collectief bestaat er een mogelijke andere benadering om een klassemment op te stellen, dit keer in functie van de kwaliteit van de plekken bestemd voor skatesporten. Worden bestempeld als ‘verloren

gegane infrastructuur’ die plekken die niet meer geschikt zijn voor het skaten, moeilijk toegankelijk zijn of waarvan de uitrusting niet ingebouwd is in de omgeving. Om die redenen zijn skaters er gedeeltelijk of totaal niet meer in geïnteresseerd en trekken ze uiteindelijk weg.

Op een twintigtal specifiek aangelegde plekken voor het skaten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt zowat de helft beschouwd als verloren gegane infrastructuur. Vanuit die vaststelling dient benadrukt dat deze uitrusting op dezelfde manier moet bekeken worden als om het even welk architectuur- of stadsproject: het object moet op zich optimaal zijn voor zijn functie en moet ontworpen zijn rekening houdend met de context.

--> [Bijlagen / 1.3 Gedetailleerde inventaris / Analyse van de plekken, raadpleeg \[www.leefmilieubrussel.be\]\(http://www.leefmilieubrussel.be\)](#)

2.6 → PUBLIEKS- TYPES

CIJFERS?

Momenteel is het onmogelijk om over precieze cijfers te beschikken over het aantal beoefenaars van elke discipline. Dit komt omdat er geen clubs of federaties zijn die de disciplines vertegenwoordigen. De toegang tot die cijfers zou nochtans waardevolle informatie bieden en mogelijk een argument zijn ten voordele van het aanleggen van specifieke voorzieningen. Als voorbeeld zouden die statistische gegevens helpen bij het bepalen of de installatie van kwaliteitsmateriaal een factor is die aanspoort bij het ontdekken en uitoefenen van urbanboardingsporten.

We kunnen ons wel een idee van 'grootte-orde' vormen. De vraag werd voorgelegd aan een invoerder van skatemateriaal die aangeeft dat meerdere duizenden mensen een skateboard bezitten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en ongeveer 500 de sport regelmatig beoefenen.

De organisatoren van de Roller Bike Parade in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest melden tussen 4.000 en 6.000 deelnemers (roller en fietsen) verdeeld over 12 evenementen voor het jaar 2012.

↓ Welke plek voor meisjes?

SOCIOLOGISCHE ASPECTEN

— Vooral tieners en mannen?

Uiteraard wordt het skaten vooral uitgeoefend door tieners, met een uitbreiding naar iets jongeren en iets ouderen, wat de leeftijd doet variëren van 12 tot 25 jaar. Toch zijn verscheidene generaties jongeren sinds de jaren 70 ook volwassen gebruikers geworden. Zo geven ouders hun passie steeds meer door aan hun kinderen waardoor er voor het eerst sprake is van overdracht tussen generaties. De leeftijd van de skaters is dus steeds gevarieerder.

Skate en BMX zijn grotendeels mannelijke disciplines. Roller telt een belangrijker aandeel vrouwen bij de aanhangers, waarschijnlijk omdat deze disciplines meer gebruikt worden als vervoersmiddel of als fitnessactiviteit, en minder als acrobatische discipline.

Die ondervertegenwoordiging van vrouwen is terug te vinden in het gros van de sporten (om culturele, fysieke en maatschappelijke redenen), maar een van de specifieke factoren bij het skaten is dat vrouwen zich sneller onveilig voelen in de openbare ruimte. Die trend gaat dus zeker niet de toe-eigening van de openbare ruimte stimuleren, via welk middel dan ook.

Om deze disciplines toegankelijker te maken voor vrouwen, zou het opportuun zijn een enquête te houden: enerzijds om de exacte reden van deze ondervertegenwoordiging te bepalen en in cijfers te vertalen, anderzijds om mogelijke voorstellen te doen om de situatie te verbeteren.

Ten slotte zou het op basis van deze vaststellingen goed zijn evenementen te organiseren om vrouwen aan te moedigen aan deze disciplines deel te nemen. Waarom niet een 'Girls Only'-wedstrijd?

--> **Het Spel in de stad / 'Sociale uitdagingen, het spel voor iedereen', raadpleeg www.leefmilieubrusssel.be**

— Aantrekkelijkheid: locals & bezoekers

De locals zijn skaters die een skatepark heel regelmatig gebruiken. Ze worden er als het ware de impliciete beheerders van: ze organiseren er soms evenementen, en zetten zich in om de uitrusting te herstellen of te verbeteren.

Bezoekers komen er af en toe of één keer naartoe. Ze komen meestal uit een andere stad (of een andere wijk voor kleinere installaties).

AANVERWANTE PUBLIEKSTYPES

Hoewel de specifieke uitrusting vooral skaters zelf aantrekt, zijn er ook tal van andere mensen wiens betrokkenheid, de link met de beoefenaars of de interesse in de plek heel divers kan zijn:

- Voorbijgangers en toeristen: dat is de groep wiens link met het skatepark het meest van toeval afhangt.
- Maar hun aanwezigheid is toch van belang, want dit geeft gehoor aan het bewuste of onbewuste spektakel waar de skaters voor zorgen. In sommige gevallen is de aanwezigheid van publiek zelfs een voorwaarde om een trick te willen doen.
- De voorbijgangers en toeristen die in de buurt van een spot of een skatepark passeren, stoppen soms om de acrobatieën of de pogingen tot tricks gefascineerd of sceptisch te aanschouwen.
- De naasten: de groep van de naasten zijn mensen die niet toevallig op de skateplek komen. Het kan gaan om een vriendin of een vriend van de skater, 'groupies', vrienden die zelf niet skaten, enz.
- Ouders of begeleiders: hier gaat het om mensen wiens aanwezigheid vereist is voor toezicht op kinderen.

- Beheerders van de plekken: de beheerders van de sites bezoeken de skateplekken niet noodzakelijk regelmatig maar ze zijn wel sterk betrokken bij het concretiseringsproces van een project en bij de begeleiding en de activering van een plek wanneer ze open is voor het publiek. Het beheer van de sites betekent ook het regelmatig schoonmaken en onderhouden van uitrusting, wat wel een regelmatigere aanwezigheid op deze plekken met zich meebrengt.
- De media en de wereld van de commerciële communicatie bezoeken de skateplekken veel sporadischer. Het skateboard en de skateparks hebben een jong en trendy imago dat een belangrijke waarde heeft in de wereld van communicatie en reclame. De talrijke reclamespots die gebruikmaken van skating zijn hiervan een goed voorbeeld.

Met de aanwezigheid van die verschillende 'indirecte' gebruikersgroepen op plekken voor skatesporten moet ook rekening gehouden worden bij het ontwerp van toekomstige skateruimtes en in het bijzonder van de bijhorende voorzieningen. Zij verdienen evenveel aandacht als de skaters zelf. Als van in het begin aan deze verschillende publiekstypes gedacht wordt, zal dit ook het gemengde karakter van het publiek dat de plek zal bezoeken aanzienlijk in de hand werken.

--> [3.2 Randvoorzieningen](#)

→ [Toeschousters in het skatepark van de Brigittines](#)

Stand van zaken: urban boarding

↓ De skateparks dienen soms als speelpleinen voor kinderen

worden door hun bijzondere karakter ten opzichte van de courante stedelijke ruimtes worden. De aanwezigheid van deze kinderen wordt soms als hinderlijk ervaren door de meer ervaren of regelmatige gebruikers van de plaatsen. Dikwijls zijn deze kinderen zich niet bewust van de aanwezigheid van andere gebruikers en van het gevaar dat hun aanwezigheid en hun onhandigheid kan veroorzaken.

--> [3.3 Het ideale skatepark](#)

SOCIALE CONTROLE

Skaten als stedelijk spektakel brengt een verwant publiek met zich mee op de plaatsen waar deze sport wordt beoefend. Dit kan een positief effect hebben op de sociale controle. Daarom is het een belangrijke uitdaging om bij de installatie van een skate-ruimte zijn isolement te vermijden.

--> [3.4 Waar?](#)

--> [Het spel in de stad, raadpleeg \[www.leefmilieubrussel.be\]\(http://www.leefmilieubrussel.be\)](#)

DE KWESTIE VAN DE 'SPEELPLEINKINDEREN'

De kinderen die door de skaters 'speelpleinkinderen' genoemd worden, moeten strikt genomen niet als een verwant publiek beschouwd worden. Ze exploiteren de topografie, maar enkel om ludieke redenen. De kinderen experimenteren met hun fiets, step of te voet de oppervlakken die speelruimtes

3

EN NU?

Na deze stand van zaken zetten we in de eerste plaats de argumenten om het aanbod aan specifieke plekken of plekken die skateboarden mogelijk maken te verbeteren, op een rijtje. Dit gebeurt via één vraag: Wat brengt deze discipline de stad bij en andersom?

Om nieuwe, innoverende plekken te ontdekken dient een methodologie opge maakt te worden voor het vinden van de meest geschikte plekken en voor de bepaling van de behoeften van de hoofdstad.

Daarna volgt een denkoefening rond richtlijnen en voorbeelden bestemd voor de ontwikkeling van innoverende of volkomen nieuwe en eventueel atypische plekken. Het gemengde karakter van het gebruikerspubliek, de toe-eigening van de openbare ruimte, de 'opengebroke n' ruimte, openheid voor de omgeving, zijn zaken die daarbij centraal staan.

Ten slotte zullen we de basiselementen aangeven die de opdrachtgevers en ontwerpers moeten kennen. Want bij een skatepark komt toch iets meer kijken dan bij een gewone landschapsinrichting.

3.1 → WAAROM HET SKATE- BOARDEN STIMULEREN EN BEVORDEREN?

17. Tony Hawk is een professionele skateboarder. Hij wordt beschouwd als een van de beste skaters aller tijden. Het is een pionier van het zogenaamde 'verticale' skateboarden. (Bron: Wikipedia)
18. Bron: Wikipedia

**“Waarom zijn skateparks zo belangrijk? Vaak hebben sceptici geen flauw idee over de voordelen ervan die een stuk verder reiken dan de kring van de skaters.”
Tony Hawk¹⁷**

OPENBARE RUIMTE

Openbare ruimte of publieke ruimte is de ruimte die voor iedereen toegankelijk is. Het is een fysieke plaats waar een groot deel van het publieke leven zich afspeelt. (...) ¹⁸ De openbare ruimte typeert zich ook meestal door de vrijheid van toegang.

De openbare ruimte is een te verdedigen waarde. Skaten is eigenlijk een vorm van

positieve ondermijning die wijst op het feit dat de openbare ruimte, om die naam te verdienen, in staat moet zijn om elke vorm van toe-eigening of creatieve activiteit te verdragen, zolang die niet de andere vrijheidsprincipes in vraag stelt.

SKATEN, BELANGRIJKSTE COMPONENT VAN STEDELIJKE CULTUUR

Omwille van zijn oorsprong is het skaten uitermate stedelijk. Door dit geografische kader behoort het tot een brede waaier stedelijke culturen, die zowel sportieve als artistieke en culturele activiteiten in een en dezelfde term groeperen. Meer specifiek bestaat er een grafische kunst die specifiek verbonden is met skaten, meestal nogal hard of gewelddadig van sfeer. Ook delen skaters al dan niet bewust een zekere kledingstijl en een favoriete muziekstijl. Maar de huidige populariteit van het skaten in steeds meer uiteenlopende bevolkingscategorieën doet die specifieke identiteit stilaan verdwijnen.

SKATEN = MOBILITEIT

Als zachte vervoersmodus kan skaten ook een belangrijke vector zijn voor het promoten van stedenbouwkundige principes, zoals de gedeelde ruimte. De aanwezigheid van een skater in het verkeer, bijzonder kwetsbaar voor bestuurders, wijst op de behoefte om de moderne stad aan te passen aan die vervoerswijzen die ze kunnen redden van entropie.

En nu?

SKATEN: EEN SPEL, EEN SPORT EN EEN KUNST

Zoals in de studie 'Het spel in de stad' wordt uitgelegd, is het spel een onmisbare factor voor de persoonlijke ontwikkeling. Als spel heeft skaten dus een plaats in het functioneren van de maatschappij. Net als andere sportieve of choreografische disciplines draagt het bij tot de ontwikkeling van talrijke fysieke en mentale vaardigheden: evenwicht, creativiteit, doorzettingsvermogen, zichzelf overstijgen, enz.

--> [Het spel in de stad / Sociale en individuele inzet, raadpleeg \[www.leefmilieubrussel.be\]\(http://www.leefmilieubrussel.be\)](#)

↓ [Trick in actie: een grind op een ledge](#)

SKATEN, EEN SPEKTAKEL

De hoofdstad ontsnapt niet aan de noodzaak van een zekere stadsmarketing. Het imago van een stad is belangrijk want haar algemene en toeristische aantrekkingskracht hangt ervan af. Vaak zijn promotiebeelden van steden te zien waar bij stedenbouwkundige projecten skaters in scène worden gezet. Want die verpersoonlijken een 'dynamische' en 'open' stad. De stad moet zichzelf dus in scène brengen en het skateboarden is – letterlijk – een spectaculair middel om deel te nemen aan die stedelijke scenografie door een bijzondere choreografie aan het decor toe te voegen.

Teken aan de wand dat deze ruimten getuigen van de Brusselse dynamiek: het Ursulinenplein is opgenomen in toeristische gidsen als 'the place to be'.

SKATEN EN SOCIALE IDENTITEIT

Skaters vormen een sociologisch weinig welomlijnde groep: ze zweren bij het quasi ontbreken van groepsregels. Muziek- of kledingsmaak, doorgaans sociaal heel bepalend bij pubers, zijn bijkomstig in vergelijking met de gemene deler: skaten. Je treft eventueel subgroepen met skaters aan die dezelfde dresscode of muziekgenres delen. In vergelijking met andere 'sensatie'-sporten, in het bijzonder mechanische sporten, is skateboarden een discipline die toegankelijk is voor zowat alle sociale klassen. De basisuitrusting (een board, schoenen) is vrij toegankelijk: het kost minimaal 150 euro voor materiaal van behoorlijke kwaliteit.

Raphaël Zarka definieert skateparks als 'sociale sculpturen'. Skaters hebben een grote sociabiliteit die kan geïllustreerd worden met deze twee voorbeelden:

- iemand kan op een forum een zogenaamde 'oproep tot motivatie' lanceren voor wie zin zou hebben om in gezelschap te skaten;
- de skaters/kijkers die wachten tot de piste vrij is, nemen een bemoedigende en stimulerende houding aan tegenover wie een run uitvoert. Dat gebeurt bv. via het ritueel om met het board te kloppen op de rand van de piste wanneer een spectaculaire trick geslaagd is.

En nu?

↑ Minimale uitrusting:
een skateboard en
skateschoenen

3.2 → WAT?

19. Zie ook: Roger Caillois, *Les Jeux et les Hommes*.

Het skatepark quai du Rhône in Lyon: een voorbeeld van integratie in de openbare ruimte

“(...) Om aanvaard te worden in een maatschappij waar werk primeert moeten ludieke activiteiten duidelijk worden gescheiden en omschreven binnen ruimte- en tijdslimieten bepaald door de huiselijke ruimte, aangelegde terreinen en uurregelingen van sportclubs. Omdat ze de klassieke ruimtelijke grenzen van de speelruimten doorbreken en binnendringen op het terrein van wie niet speelt, worden ze met de vinger gewezen.”

Free Ride, Raphaël Zarka¹⁹

SKATEPARK = OPENBARE RUIMTE!

Zowel de skateparken als de niet-officiële skateplaatsen hebben de neiging om buitenstaanders uit te sluiten. De snelheid, de contactgeluiden, de mogelijk slecht ingeschatte risico's en het enthousiasme van deze gebruikers zijn allemaal aspecten die deze tendens kunnen verklaren. Het directe gevolg hiervan is een zeker isolement van sociale groepen (skaters/niet-skaters), wat bijdraagt tot het dikwijls negatieve imago van de skaters.

Vandaag houdt de ontwikkeling van talrijke skateparken geen rekening met het landschap en worden ze bewust op een afgelegen plaats aangelegd. Deze plaatsen worden als zuiver technische installaties beschouwd en kunnen niet positief interageren met het leefmilieu of de bewoners.

Daarom zou het goed zijn om skatelocaties op te vatten als echte openbare plaatsen die openstaan voor iedereen i.p.v. een monofunctioneel sportterrein. Hiervan hangt de mogelijkheid af om verschillende gebruikersgroepen te bevorderen, het wederzijds 'in de hand houden' en leren om naast elkaar te bestaan binnen de stedelijke ruimte. Het succes van de Ursulinenplein op het vlak van stedelijke integratie maakt de ongeschiktheid van skateparken die als een kooi worden ontworpen, in discontinuïteit met de stedelijke ruimte en ver weg van de stad, nog evidentier. Het is dus een cruciale uitdaging om geïsoleerde skateparken, zij het door muren en omheiningen of ver weg van alle aandacht, zo veel mogelijk te vermijden. Nochtans is het absoluut noodzakelijk voorzieningen te treffen om de toegang voor gemotoriseerde tweewielers onmogelijk te maken. Er zijn veel getuigenissen van skaters over de hinder die personen en voertuigen die niets met skaten te maken hebben, veroorzaken en die de skateparken in 'squat'-plaatsen veranderen.

En nu?

VOOR (MINSTENS) ÉÉN OVERDEKTE PLEK!

Een overdekt skatepark is een van de meest gehoorde vragen van skaters in de hoofdstad, vooral omdat er in Brussel een overdekte plek bestond – een oude opslagplaats – met een skatepark. België is Californië niet, en gezien de weersomstandigheden is de vraag om altijd te kunnen skaten, welk weer het ook is, volledig legitiem. Wanneer ze een spot bezetten of een skatepark bezoeken, brengen skaters er meestal vele uren door. Onder de brandende zon is een voorziening om wat schaduw te creëren even belangrijk. Een skatepark uitdenken met een lichte structuur, hoog genoeg om niet overweldigend te zijn in de ruimte, en idealiter zo ontworpen dat contact met de lucht blijft (bv. transparant, of gebaseerd op het principe van de fabriekssheds), is echt niet onoverkomelijk op technisch vlak.

Als voorbeeld: de Factoria Joven in Merida (Spanje) toont aan dat dit type uitrusting elegant kan overdekt worden en een zeker architecturaal enthousiasme kan uitstralen.

Verder is het mogelijk om al bestaande overdekte structuren in de stad te exploiteren. Het meest frequente voorbeeld hiervan zijn bruggen of een viaducten van een weg of een spoorweg. Er bestaan verschillende projecten of plaatsen die dit type van infrastructuur benutten en zo de restructies en de perceptie ervan door de bewoners in ere konden herstellen. Bij die projecten is A8Erna – aangelegd onder het wegviaduct in Koog

→ [Het skatepark van Bercy \(F\), een voorbeeldproject voor een overdekte infrastructuur](#)

↑ [De doorgang van de Ring boven het Vijverpark in Anderlecht](#)

aan de Zaan (Nederland) – bijzonder interessant omdat de resterende ruimte van het viaduct gewijd is aan een zeer compleet aanbod inzake sport en ontspanning.

--> [Haalbaarheidsstudie 'Anderlecht'](#)

DIT IS GEEN SKATEPARK!

De mogelijkheden om te innoveren bij het aanleggen van specifieke plekken voor skaters liggen in de aard van de plek. Ook hier zijn de skaters vooral geïnteresseerd om hun sport permanent opnieuw uit te vinden, en dus steeds op zoek te gaan naar elke plek die zich leent tot skaten. Zo kan het skateboarden op een openbare ruimte of op een beeldhouwwerk de oorspronkelijke betekenis van deze activiteit opnieuw oprakelen. Van daaruit ontstaat de mogelijkheid om die specifieke toe-eigening zelf te bedenken door ruimten en objecten te creëren waar geskateboard kan worden.

— Beskatebare kunstwerken

In de wereld van de hedendaagse kunst zijn een aantal werken in alle genres en afmetingen die met skaten verbonden zijn: skateboards geïllustreerd door hedendaagse artiesten, skateboards omgebouwd tot sculptuur, parodieën van skateboards of modules, enz. Er zijn ook een beperkter aantal werken in de vorm van ruimten of sculpturen die speciaal ontworpen zijn om op te skaten. Ze hebben een uniek karakter dat ze tot kunstwerken verheft en geen gewone skateparken. Bij ons weten kent dit zeer specifieke genre in de hedendaagse kunst slechts 3 exemplaren die toegankelijk zijn voor iedereen (buiten kunstgalerijen) en geen tijdelijk karakter hebben:

- **Skaterbahn, Peter Kögler, Wenen, 1992**
Bowl in U-vorm met een minimalistische zwart-witvormgeving.
- **Skatepark, Peter Kögler, Parijs, 2007**
Betonnen sculptuur dat bestaat uit een

En nu?

20. Bron: Wikipedia

↓ Otro, beskatebare sculptuur uitgedacht door kunstenaars Koo Jeong-A, en gemaakt in samenwerking met Brusk en Escaut architectures

hol hemisferisch oppervlak, in de vorm van een bowl, waarvan het oppervlak beschilderd is met een wereldkaart en dat kan gebruikt worden als skate-boardpiste.²⁰

— **Otro, Koo Jeong-A, Ile de Vassivière, 2012**

Fotoluminescente betonnen sculptuur. De vorm bestaat uit een combinatie van cirkelvormen en heeft een gekartelde omtrek die doet denken aan de vorm van het eiland waar deze sculptuur gevestigd is. Het werk heeft vormen die afkomstig zijn van skateparks (combi- bowl, cradle) maar laat de originele typologie

ontaarden door vreemde architecturale vormen en voorzieningen toe te voegen: een tunnel, kommen, een spiraal. In zekere zin ontwricht Otro de praktijk en herschept een gevonden object waarvan de skatebaarheid opnieuw moet uitgevonden worden.

Rue Cladel in Parijs is een buitenbeentje omdat het eerder deel uitmaakt van de skate-friendly openbare ruimten (zie hieronder). Het is getekend in samenwerking met beeldend kunstenaar Raphaël Zarka. Als artiest en skater heeft die een inventaris opgemaakt van skatable art: stadskunst, sculpturen die

En nu?

van hun originele functie ontdaan werden door skaters. Door wederzijdse en onophoudelijke beïnvloeding kan je ook klassieke skateparken aantreffen met vormen afkomstig van de minimalistische beeldhouwkunst of spontane sculpturen gemaakt door de skaters zelf wanneer zij hun eigen spelterrein maken. Dat versterkt de identiteit er nog van. Het Black Cross skatepark in Bazel is een van de meest bekende voorbeelden.

--> [Bijlagen / 4. Referenties, raadpleeg](#)
www.leefmilieubrussel.be

SKATE-FRIENDLY OPENBARE RUIMTEN

Bij het ontwerp van skateparks bestaat er ook een vereiste om ze als openbare ruimte te bekijken en omgekeerd wanneer het gaat over het ontwerp van de stedelijke ruimte in het algemeen. Waarom er niet voor zorgen dat zo veel mogelijk stedelijke voorzieningen aangepast zijn aan skaters? De tussenkomsten en extra investeringen blijven binnen de perken: denk maar aan banken uitgerust met een versterking in staal aan de rugleuning, stoepanden, en muurtjes in blauwe hardsteen. Dat is soms al genoeg om de openbare ruimte aan het skaten aan te passen. Het incalculeren van activiteiten zoals skaten vormt dus geen enkel technisch probleem. De ontwerpers moeten enkel bepaalde esthetische overwegingen laten varen (eenheid van materiaal, enz.) ten voordele van de

duurzaamheid van de voorziening. In die zin is de renovatie van het Moricharplein een te volgen voorbeeld. De gemeente Sint-Gillis en de ontwerpers zijn erin geslaagd stadsmeubilair en stevige handgrepen toe te voegen die bestand zijn tegen skateboards. Dit soort alternatieve oplossing heeft kwalitatieve maar ook financiële voordelen op lange termijn, omdat er geen herstellingskosten meer nodig zijn.

Hoewel het Ursulinenplein een eerste belangrijke stap was, heeft Brussel de kans om een hoger innovatief niveau te bereiken en zijn stedelijke praktijken aan te passen als de idee ingang vindt dat de volledige stad een speelterrein is. In Parijs wordt de rue Léon Cladel (voordien al vermeld) in die zin aangepast. Hoewel het niet de bedoeling is de straat enkel voor skaten te reserveren, is de ruimte toch zo ontworpen dat ze door verschillende gebruikers gedeeld kan worden, behalve met autobestuurders. Ze is verfraaid met hybride vormen, tussen monolithische banken en skatemodules, dit alles in een mooi sculpturaal elan.

Sommige grote assen in Brussel, zoals de centrale lanen, hebben ook dat potentieel. En het is zelfs toegestaan om een echt 'skatenetwerk' uit te denken dat in navolging van het groene netwerk de parken verbindt via groenrijke assen. In dit geval zouden de skateplekken onderling verbonden worden via de openbare ruimte.

→ [Rue Léon Cladel](#)
in Parijs

En nu?

BETON VERSUS MODULES

↓ Met beton zijn de meest
↓ complexe vormen mogelijk
↓ Terugkerend zeer van prefab
↓ modules in het skatepark

Hoewel ze dezelfde naam dragen, zijn modulaire skateparks en ingebouwde betonnen skateparks in heel wat opzichten fundamenteel verschillend. Bij het groeiende enthousiasme voor de discipline die tot stand kwam in de jaren 90 tot op vandaag, lieten vele gemeenschappen zich verleiden door de principes van modulaire skateparks met hun lage kostprijs en snelle installatie. Andere troeven: het principe zelf van de samenstelling van dit materiaal is makkelijk door te geven (een platte tegel met prefab modules

erop geplaatst) en het kan ook geruist worden omdat het kan weggenomen worden. Na ettelijke jaren ervaring stellen diezelfde gemeenschappen vast dat het ontwerp van die uitrusting ook een groot aantal nadelen met zich meebrengt. De belangrijkste ervan zijn:

- de modules zijn kwetsbaar, vereisen een nauwgezet en duur onderhoud en kunnen gevaarlijk blijken als ze beschadigd zijn. Hetzelfde geldt voor het dragende oppervlak wanneer dat vervaardigd is in wegverharding;
- het ontwerp zelf – niet massief – van de modules werkt als een klankkast en veroorzaakt belangrijke geluidshinder;
- de beperkte mogelijkheden van deze vormen of hun opstelling worden vertaald in een zwakke creativiteit van de gebruikers om zich de constructie toe te eigenen. De skaters raken het vlug moe en trekken snel weg van deze plaatsen;
- de beperkte mogelijkheden qua ontwerp en innovatie die hierboven beschreven zijn, maken het moeilijk om toekomstige gebruikers actief te betrekken en beperken zich vaak tot informatieve processen, iets wat opnieuw de toe-eigening van de plek niet bevordert.

Hoewel beton te lijden heeft onder een negatief imago, vangt het alle bezwaren op die men kan hebben bij modulaire systemen. Doordat beton zo plastisch is kan het oneindige vormen aannemen en zo aanzetten tot creativiteit: het is gewoon onvervangbaar om een bowl of een pool te maken want het is het enige materiaal dat een dubbele welving mogelijk maakt. Beton is ook het minst lawaaierige materiaal omwille van de massa ervan. Ten slotte is de hardheid ervan bijzonder duurzaam. Maar beton gebruiken is ook aanvaarden dat het om een grotere investering gaat: vooral vanuit budgettaire oogpunt maar ook qua implementatietijd of om gekwalificeerde bedrijven te vinden.

- > [3.5 Gespecialiseerde ondernemingen](#)
- > [3.6 Constructie en technische aspecten](#)

En nu?

Een vaak gehoord vooroordeel over beton, ook in de skatewereld, is dat 'beton lelijk is'. Toch is de integratie in het landschap van ingebouwde skateparks in de grote meerderheid van de gevallen kwaliteitsvoller dan die van uitrusting 'op catalogoog'. In plaats van een verzameling objecten – vreemde voorwerpen op een tegel geplaatst – construeren de betonnen vormen een microlandschap in continuïteit met de stadsbodem en coherent met de typologie van de stedelijke vormen of het materialenpalet. Beton kan er heel verschillend uitzien door verscheidene behandelingen van het oppervlak of het toevoegen van tinten aan de massa. Verder maken de holle vormen die meestal in de bodem zijn gegraven, ingebouwde skateparks visueel discreter.

EN BEPLANTING!

Door hun stedelijke cultuur – met zijn stereotypen (beton, graffiti, verloren ruimten, enz.) die a priori vijandig overkomen voor de meeste burgers – kunnen skaters het idee geven dat ze helemaal niet geïnteresseerd zijn in de aanwezigheid van beplanting. Toch is een van de vaak gehoorde vragen van skaters om de skateplekken zo veel mogelijk van groen en beplanting te voorzien.

Dat verlangen om te bewegen in een aangenaam kader is des te frappanter en paradoxaler omdat de aanwezigheid van beplanting, bomen en struiken in het bijzonder, het skaten net gaat hinderen door de dode bladeren of takjes die zich opstapelen onder aan de bowls of die de oppervlakken glad maken (!). Naast het visuele genoeg van groen, is de schaduw die een plantaardige schutting biedt aan de rand of op de rustplekken een belangrijk element van comfort.

Specifieke skateplekken ontwerpen die in staat zijn de skateoppervlakken te rijmen met een uitgebreide beplanting, is een belangrijke innovatieve factor.

Dit plantaardige aspect kan ook op verschillende manieren geconcretiseerd worden: bomen, struiken, bosjes, grassen, gazons, enz.

---> **3.6 Constructie en technische aspecten / beplanting**

→ Voorbeeld van een skatepark dat beplanting integreert
↓ Voorbeeld van een skatepark waar het plantaardige aspect massaal aanwezig is

→ Het Ursulinenplein, een na te volgen voorbeeld: de voorzieningen bestaan uit banken, vuilnisbakken, een fontein

RANDVOORZIENINGEN

Het comfort van de skaters en het aanverwante publiek hangt af van de randvoorzieningen. Onder randvoorziening wordt verstaan alles wat niet het skatepark zelf is. Hierbij een indicatieve lijst van voorzieningen die aangewezen zo niet noodzakelijk zijn om te voorzien:

— Banken

Die bieden skaters de kans om uit te rusten of de publiekstypes errond om te vertoeven in de buurt van de skaters. Het is belangrijk om de banken te richten naar de actiezones en tegelijk een voorziening (niet beskatebaar bodemmateriaal: hout, gras, dolomiet, enz.) te hebben die ervoor zorgt dat de rustzone niet beskatebaar is. Dat belet niet om hybride en beskatebare banken te voorzien op de actiezone.

Terrassen zijn nog een voorziening om te zitten en een sterkere interactie te hebben met de skaters, want ze voegen een zekere scenografische dimensie toe. Het Ursulinenplein bevat al die voorzieningen, waardoor het belang van elk ervan kan waargenomen worden.

— Fonteinen

Skaten is namelijk ook een sportactiviteit waarbij je regelmatig moet kunnen drinken.

— Vuilnisbakken en glasbakken

Vuilnisbakken zijn vereist net als bij om het even welke openbare ruimte of park. Glasbakken, althans vrij dicht in de buurt, zijn onmisbaar, onder meer wanneer evenementen georganiseerd worden.

— Verlichting

De mogelijkheid om de locatie te verlichten en dus ook 's avonds (of bij donker weer) te kunnen skateboarden, hangt af van de politieke wil. Maar als de plek – zoals wij aanbevelen – ontworpen is als vrij toegankelijke openbare ruimte, dan is een minimale verlichting alleszins nodig omwille van veiligheidsredenen. Het ontwerp van de verlichting moet rekening houden met de holle vormen die moeilijker te verlichten zijn dan een vlak oppervlak. De verlichting moet hoog genoeg geplaatst worden en een voldoende aantal bronnen bevatten.

De verlichting kan ook bekeken worden als een architecturaal waardevol element, bv. door de beskatebare vormen te onderstrepen. In dat geval moeten alle ingebouwde toestellen schokbestendig zijn (boards, enz.).

En nu?

— Informatiebord

De aanwezigheid van een informatiebord is onmisbaar voor de afbeelding van het gebruiksreglement. Het kan aangevuld worden door een paneel bestemd om het publiek in te lichten over de typologie van de plek, evenementen, initiaties, onderhoudskalender, eventuele sluitingsdagen van de plek, enz. Het is aanbevolen om wanneer mogelijk één bord te voorzien met een deel reglement en gebruiksaanbevelingen en een informatief deel dat kan worden aangepast.

— Parking

Het is noodzakelijk in een fietsparking voor minstens dertig fietsen te voorzien. In overeenstemming met het beleid om actieve vervoersmiddelen en het openbaar vervoer te promoten, wordt er niet aangeraden om parkeerplaatsen voor auto's te voorzien. De inplanting van de voorziening in de buurt van het openbaarvervoernetwerk (inclusief de trein) is daarentegen essentieel.

Skatepark in Rotterdam (NL):
een lokaal voor de bewaker,
materiaalverhuur en EHBO

--> **4.1 Gebruiksreglement**

En nu?

— Lokaal voor materiaal

Als de plaats bestemd is om onder meer skate- of andere initiaties te organiseren, kan een lokaal om het nodige materiaal te stockeren nuttig zijn. Dat lokaal kan ook gebruikt worden om voor het opbergen van een onmisbaar hulpmiddel waaraan men niet onmiddellijk denkt: borstels om steentjes, stof, bladeren, enz. van de piste te verwijderen.

IN AFWACHTING...

De tijdelijke toe-eigening van een plek kan beschouwd worden als een strategie voor stadsontwikkeling. Zo zijn er tal van plekken, zoals oude industrieterreinen, die verder verloederen in afwachting van hun herwaardering.

Het gebruik van een plek voor tijdelijke manifestaties of constructies is vaak het startpunt voor toekomstige ontwikkeling, een simulatie op ware grootte van het sociale en stedelijke potentieel van een plek of een wijk. Het gaat om een positieve overgangsopties aangemoedigd door de economische wereld (relatief goedkope opwaardering van de site), de openbare netheid (beperking van stadswoekering en sluikstorting, onderhoud van de site dankzij lichte infrastructuur) en de sociale wereld (activering van een wijk, schepping van uitrusting die toegankelijk is voor iedereen, betrokkenheid van de

bewoners, positieve en geleidelijke transformatie van een plek).

Er bestaan in Brussel een aantal plekken die zouden kunnen profiteren van het tijdelijke gebruik voor boardsporten. Parallel worden een aantal skatmodules niet gebruikt (achtergelaten of opgeslagen in afwachting van het vinden van de geschikte plek).

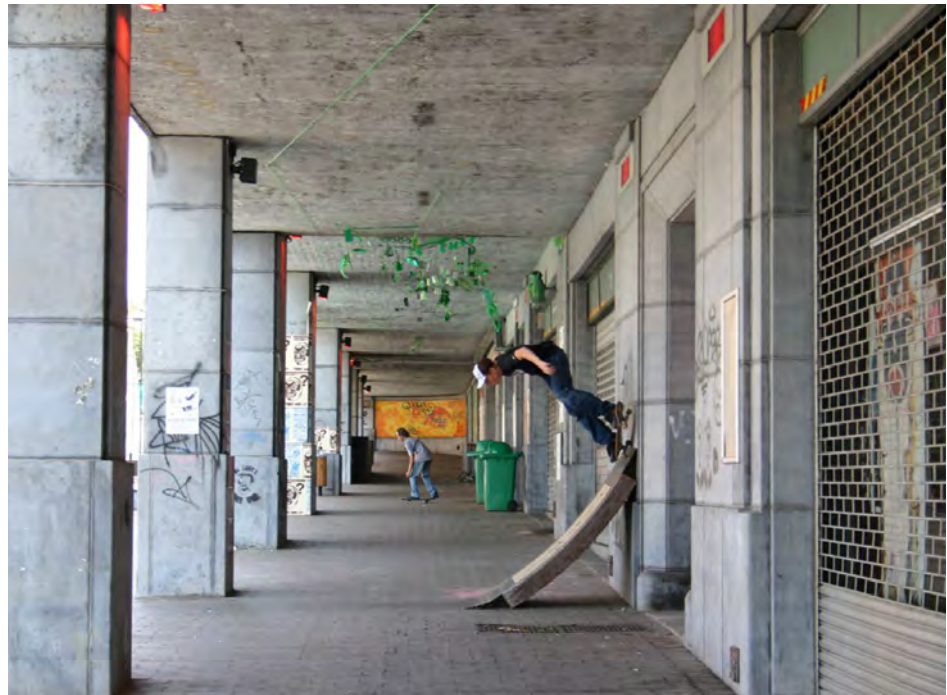
Ten slotte stelt men vast dat de beoefenaars geneigd zijn om zelf tijdelijke structuren op te zetten die ze toevoegen aan bestaande infrastructuur of die ex nihilo skateplekken tevoorschijn toveren.

Concreet gaat het erom die kansen te combineren. Of ze nu openbaar zijn of privé, we kunnen ons nu al een idee vormen van de tijdelijke bezetting van bepaalde plekken, die op hun beurt een interessante stedelijke activering kunnen tweebrengen. Enkele voorbeelden:

- grote hallen van Tour & Taxis, in afwachting van een vastgoedproject;
- braakliggend terrein aan Guldenvlieslaan, in afwachting van een vastgoedproject;
- dak van Parking 58, in afwachting van sloping.

--> **Bijlagen / Haalbaarheidsstudie 'Tijdelijk', raadpleeg www.leefmilieubrussel.be**

→ De skaters vinden het leuk om obstakels te bouwen die hun spelterrein aanvullen

3.3 → HET IDEALE SKATEPARK

Na toetsing van de raadplegingen van de gebruikers beschrijft het Brusk Collectief het ideale skatepark, i.e. aantrekkelijk, comfortabel, veilig, met ruimte voor vele skaters en dit voor alle disciplines en alle niveaus.

Zo zou het ideale skatepark bestaan uit vier specifieke ruimten afgestemd op iedere stijl, aparte ruimten die toch onderling verbonden zijn:

— **Een parcours voorbehouden voor initiatie of voor ‘speelpleinkinderen’**

Dat zou gescheiden zijn van de drie andere via een bufferzone (bv. gecreëerd door een reliëf met gras en toegankelijk via een niet-berijdbare weg) om uitsluitend het gebruik door het doelpubliek te garanderen (de echte debutanten en de ‘speelpleinkinderen’). Dit is een kwestie van veiligheid en comfort voor de gebruikers, ook nodig in het kader van georganiseerde oefensessies.

Dit parcours zou bestaan uit enkele niet zo hoge modules met een brede, vlakke zone. Het zou een beweging in rondjes mogelijk maken zodat het risico op botsing tussen de gebruikers beperkt blijft. De ideale oppervlakte voor deze zone bedraagt ongeveer 400 m².

— **Een parcours voor het beoefenen van de ‘classic street’**

Het gaat om een (quasi) identieke reproductie van stadselementen en stadsmeubilair. Dit parcours zou een middelgroot vloeroppervlak vereisen en zou verdeeld moeten zijn over minstens twee reliëfniveaus. Er wordt in dit geval quasi lineair bewogen en de gebruikers komen elk om beurt over de modules afgesneld. De ideale oppervlakte voor deze zone bedraagt ongeveer 900 m².

— **Een parcours voor het oefenen op curbs (ook ‘transities’ genoemd)**

Dat dient verdeeld te zijn in twee ‘bowls’, i.e. twee aparte kommen. De ene moet bestaan uit twee of drie delen met een vrij beperkt vloeroppervlak, i.e. een ‘pool’ omdat de vorm doet denken aan de Amerikaanse zwembaden. De andere moet verscheidene vormen en dieptes hebben en vereist een groter

→ Het skatepark van Spoor Noord in Antwerpen, een referentie op Europese schaal

En nu?

vloeroppervlak – we kunnen het definiëren als een 'combi-bowl'. Die infrastructuur is afgesloten en volstaat op zich in de mate dat het nemen van snelheid gebeurt dankzij de interne bewegingsdynamiek. In tegenstelling tot andere parcours vindt men er geen specifieke modules terug bestemd voor het nemen van snelheid of opvangzones. Meestal is het enkel mogelijk om er met één persoon tegelijk te bewegen. De ideale oppervlakte voor deze zone bedraagt ongeveer 1.300 m².

— Een 'flowparcours'

Dit parcours is een combinatie van streelementen, hobbels en welvingen. De dynamiek van de mogelijke bewegingen is er werkelijk oneindig. Het is mogelijk om er met meerderen tegelijk te bewegen – de banen kruisen er, de gebruikers ook...

De ideale oppervlakte voor deze zone bedraagt ongeveer 900 m².

--> [Bijlagen / 4. Referenties, raadpleeg \[www.leefmilieubrussel.be\]\(http://www.leefmilieubrussel.be\)](#)

↓ Het ideale skatepark door Brusck

3.4 → WAAR?

MOGELIJKE PLEKKEN: IDENTIFICATIE EN INVENTARIS

De inventaris van de mogelijke plekken wil een zo compleet mogelijk beeld geven in de vorm van een lijst van alle plekken waar het mogelijk is om een skateactiviteit te ontwikkelen, of het nu gaat om de aanleg ex nihilo van een infrastructuur, de verbetering van een bestaande uitrusting of de aanpassing van de openbare ruimte van de stad om ze skate-friendly te maken.

Deze lijst is op empirische wijze en op basis van verschillende informatiebronnen opgesteld. De belangrijkste informatiebronnen zijn:

- peiling uitgevoerd bij beoefenaars;
- de ideeën aangebracht door de beoefenaars zijn interessant, want ze zijn vaak 'idealistisch' en enthousiast, zonder voorkennis over de administratieve en politieke context van de projecten voor ruimtelijke ordening. Ze zijn daarom in zekere zin volledig en getuigen van een sterke ambitie. De beoefenaars hebben verder een actieve en praktische kennis van het Brussels grondgebied, want ze doorkruisen het in alle windrichtingen op zoek naar nieuwe spots;
- overleg met de instellingen die tegelijk een globale en precieze kennis hebben van het Brussels grondgebied, zijn geografie en de stedelijke projecten op korte, middellange en lange termijn: het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling (ATO), het Brussels Instituut voor Milieubeheer, de Bouwmeester voor het Brussels Gewest (bMa).

MOGELIJKE PLEKKEN: SELECTIECRITERIA

Het zoeken naar plekken om er specifieke voorzieningen te creëren voor allerlei boardsporten geeft aanleiding tot een uitgebreidere inventaris. De volgende selectiecriteria zullen de plekken blootleggen die het gunstigst en het meest aangepast zijn aan het aanleggen van een voorziening. Merk op dat deze technische en objectieve criteria ook afgetoetst moeten worden met een kennis van de globale context van het beleid voor ruimtelijke ordening. Alleen dan kan de slaagkans en de politieke en administratieve haalbaarheid van het project gevalideerd worden. De classificatiecriteria voor het opmaken van deze inventaris weerspiegelen de structurering en de ontwikkeling van haalbaarheidsstudies over de selecties van de plekken die als het meest waarschijnlijk beschouwd worden:

- typologie/aard van de plek (groene ruimte, verlaten industrieterrein, stedelijke openbare ruimte);
- belang voor de plek: zichtbaarheid, context, individuele ervaring;
- haalbaarheid: reglementair, administratief, technisch, financieel, kansen of handicaps verbonden met lopende projecten;
- uitstraling op schaal van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: toegankelijkheid, mogelijke aantrekkingskracht, bijzondere kansen, potentieel tot innovatie.

--> **Bijlagen / 2. Inventaris van mogelijke ruimten, raadpleeg**
www.leefmilieubrussel.be

--> **Bijlagen / 3. Overzichtskaart, raadpleeg**
www.leefmilieubrussel.be

21. **Uit de haalbaarheidsstudie zal blijken of het al dan niet nodig is om een proces voor participatie, raadpleging of informatie te lanceren.**
22. **Bv. bij de aanleg van het Ursulinenplein mocht geen extra gewicht komen op de spui-uitlaat van de verbinding.**

HAALBAARHEIDSSTUDIE: CRITERIA EN METHODOLOGIE

— Interesse voor de plek

De analyse van de interesse voor deze plek is van wezenlijk belang. De interesse in kwestie is vooral die van toekomstige gebruikers, maar ook van aanverwante publiekstypes, overheden, toekomstige beheerders, enz. voor zowel functionele als kwalitatieve zaken zoals specifieke kenmerken op landschap-pelijk, architecturaal of stedelijk vlak (ruime aanwezigheid van beplanting, aanwezigheid van een bestaande overdekking, enz.). Bij de functionele aspecten waar verplicht rekening mee moet gehouden worden: de toegankelijkheid (en onder meer via het openbaar vervoer en de zachte transportmodi), en de zichtbaarheid, want die waarborgt een zekere sociale controle.

— Buitenkans

De definitie van de buitenkans staat in onmiddellijk verband met wat voordien gedefinieerd is en wil de meerwaarde bepalen van de installatie van een specifieke skatevoorziening, bv. qua kwalificatie van de plek (verlaten, overwoekerde plekken), sociaal (sportieve en culturele bezetting²¹), diversificatie van het aanbod aan ontspanningsvoorzieningen. Deze meerwaarde moet ook in twee richtingen gaan. Als de installatie van een voorziening de context verfraait, moet hetzelfde ook gelden voor de voorziening zelf: in welke mate is de context een troef voor de toekomstige infrastructuur?

— Technische aspecten

De technische aspecten, meer gebaseerd op feiten, kunnen de complexiteit van een project bepalen. Die complexiteit kan zich op verschillende vlakken laten gevoelen:

- op administratief vlak, in functie van de stedenbouwkundige reglementen (GSV, PCU) en verscheidene klassementen die invloed kunnen hebben op een plek (beschermingsbesluiten, GPDO, GBP);
- vereisten op milieuvlak. Bij die vereisten is het belangrijk om specifieke aandacht te besteden aan het risico op hinder (geluidshinder in de eerste plaats) veroorzaakt door het gebruik van de uitrusting;
- het bouwplan, voor wat betreft de aard van de bodem of de ondergrond²², de coördinatie met andere projecten, de toegankelijkheid van de werf, het budget.

— SWOT

De SWOT-analyse die staat voor Strengths/Weaknesses/Opportunities/Threats is een strategische tool om de verschillende aspecten van het project bondig te vertalen.

In het geval van de haalbaarheidsstudies in het kader van deze studie werd de typische vorm van de SWOT-analyses aangepast, zodat elk aangehaald element in de ruimte kan teruggevonden worden met behulp van een inplantingsplan.

--> [Haalbaarheidsstudies](#)

--> [Bijlagen / 3. Overzichtskaart, raadpleeg \[www.leefmilieubrussel.be\]\(http://www.leefmilieubrussel.be\)](#)

3.5 → HOE?

23. Uittreksel uit de norm NF EN 14974, Analyse.
24. Noteer het bestaan van een Amerikaanse norm (American Society for Testing and Materials) rond ingebouwde bowls in beton: ASTM 2480-06 / Standard Guide for In-Ground Concrete Skateparks.
25. Uittreksel van het koninklijk besluit van 28 maart 2001 betreffende de uitbating van speelterreinen: Speelsterrein: een ten behoeve van spel en/of ontspanning geplande en daartoe ingerichte ruimte waarin zich minstens één speeltoestel bevindt; speeltoestel: een product bestemd voor vermaak of ontspanning, ontworpen of kennelijk bestemd om te worden gebruikt door personen die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, waarbij uitsluitend van zwaartekracht of van fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt en bestemd voor collectief gebruik op een tijdelijk of blijvend speelsterrein. De producten en installaties vermeld in 3° van de bijlage worden niet als speeltoestellen beschouwd.

NORMATIEVE ASPECTEN

Tot op vandaag heeft enkel de Europese norm NF EN 14974 (september 2006 – Franse norm) betrekking op de voorziening voor urbanboardsporten.

Deze norm is van toepassing op installaties voor inline skates, rolschaatsen, skateboarden of gelijkaardig materiaal voor skatesporten en voor bicrossfietsen.

(Dit document) is bestemd om de veiligheidsvereisten te bepalen die de gebruikers en derden in grote mate beschermen tegen risico's die voortvloeien uit het voorziene gebruik van deze installaties of bij voorwaarden die redelijkerwijze te verwachten zijn.²³

De analyse van de inhoud en de specificaties van deze norm leggen een belangrijke lacune bloot: deze norm is niet volledig en betreft enkel de skateparks van het modulaire type of op catalogus. De norm gaat geenszins in op uitrusting van het type betonnen bowl.²⁴ Behalve specifieke vereisten omtrent bepaling van afmetingen, configuratie en constructie van de modules, wijzen we erop dat de norm onder meer oplegt dat: Wanneer installaties voor skatesporten en BMX gemaakt worden in de buurt van speelpleinen, sportvoorzieningen, pretparken en gelijkaardige instellingen moeten ze fysiek gescheiden zijn van de andere spelvoorzieningen door een gepaste afstand, een afsluiting of een andere constructie.

Bij een project dat buiten het strikte kader van deze norm treedt, is het toch mogelijk en zelfs aangewezen om zich op dit document te inspireren en de vereisten over de afmetingen van de modules te transponeren naar die van de betonnen vormen, wanneer de configuratie van de voorgestelde plek dit toelaat. Die overdracht moet gebeuren in overleg met de beoefenaars want een pertinente aanbeveling in een bepaald geval kan gevaarlijk blijken in een ander. Dat is bij voorbeeld zo bij de juiste plaatsing van de relingen die vooral dienen om te voorkomen dat de beoefenaars vallen vanop het luchtplatform van de modules; bij een bowl is het hoogste punt meestal het normale niveau van

het terrein, en het nut van de reling zou er dan eerder in bestaan om het risico op vallen van niet-beoefenaars te vermijden.

Wat de typologie van de infrastructuur ook is, ze zal eerder algemener bekeken worden als sportterrein of speelplein²⁵. Om te beantwoorden aan andere, meer kwalitatieve vereisten inzake integratie in de omgeving en vrije toegang tot de uitrusting is het mogelijk om de skateplek als openbare ruimte te beschouwen met spel- en sportbestemming en ze ook zo uit te denken. Daarom gelden enkel de heersende normen betreffende de openbare ruimte.

↑ Verzamelen van de meningen van de skaters

ACTOREN

— Bouwdirectie

Skaters hebben de neiging te denken dat een skatepark enkel door skaters kan ontworpen worden. Die gedachte is volledig legitiem, omdat het best moeilijk is het belang te begrijpen van een krommingsstraal, de vorm van een transitie, de afstand nodig voor opvangzones of zones om snelheid te nemen, wanneer je nog nooit op een skateboard hebt gestaan.

Toch werden enkele projecten meer gevoerd in samenwerkingsvorm met ontwerpers (architecten, landschapsarchitecten) en getekend met de steun van de skaters, in de vorm van consultancy. Die boekten interessante resultaten in de zin dat de ruimte werd benaderd met een architecturale of landschapsdimensie, soms zelfs sculpturaal wanneer een beroep werd gedaan op een beeldend kunstenaar.

--> **3.2 Dit is geen skatepark / beskatebare kunstwerken**

En nu?

— Beoefenaars

Het gaat om de mannen/vrouwen voor wie de projecten bestemd zijn. De beoefenaars moeten zo veel mogelijk geraadpleegd of betrokken worden bij de ontwikkeling van een project. Het is belangrijk om initieel alle subgroepen van mogelijke gebruikers op te nemen bij participatieve momenten: hoewel de vraag uitgaat van een groep skaters is het toch verstandig om ook groepen BMX-rijders, rollerbladers, enz. te betrekken.

--> **3.5 Methodologieën en procedures / participatie**

— Beheerders

De beheerders zijn verantwoordelijk voor de ruimte bestemd om te skaten, wat een zekere activering en het regelmatige en gepaste onderhoud van deze plek veronderstelt. De beheerder van een plek is ook verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat de plek normaal gebruikt wordt, dagdagelijks en tijdens evenementen. Alle aanbevelingen over wat er na de constructie dient te gebeuren, zijn vermeld in deel 4 van deze studie. Het is belangrijk om de beheerder van de plek vanaf de conceptie ervan (vanaf het begin dus) te betrekken. Hij/Zij kan de keuzes van de aanleg evalueren in functie van zijn beheerscapaciteiten zowel op financieel als op menselijk vlak.

METHODOLOGIE EN PROCEDURE(S)

— Bezoeken

De eerste aan te bevelen actie aan de mensen/instellingen betrokken bij de creatie van een specifieke skateplek (gemeenten, bouwdirectie, sportverenigingen, enz.), is om enkele representatieve plekken te bezoeken. Gezien het specifieke karakter van het gebruik en de aanwezige vormen is het belangrijk om inzicht te hebben in de realiteit van de bewegingen, tricks en banen, de reliëfs, de hoogtes en dieptes. Die aanbeveling geldt vooral om de keuze ten voordele van een bouwtechniek te bevestigen.

— Participatie

Net als bij elk project voor stedelijke voorzieningen zal de creatie van een skatepark of een skate-friendly openbare ruimte zeker voordeel halen uit een procedure met ruimte voor participatie. De baten zijn een optimale overeenstemming tussen de verwachtingen en het afgewerkte resultaat en een duurzame toe-eigening, omdat de intellectuele of fysieke investering van de toekomstige gebruikers zich vertaalt in meer respect voor de plek (fierheid) en zelfs een bijdrage tot het dagelijkse beheer ervan (onderhoud, communicatie, sociale controle, enz.).

→ **Participatie bij studies over het ontwerp van het Ursulinenplein**

En nu?

Algemene beschouwingen over participatie worden uitgewerkt in de studie: “Étude méthodologique et d’une analyse de faisabilité de projets d’aménagements des aires de jeux, terrains de sport et assimilés en région de Bruxelles Capitale”.

Skaten brengt echter bepaalde specifieke kenmerken met zich mee in vergelijking met de algemene aanbevelingen. In eerste instantie is het belangrijk de aspecten onder de loep te nemen die eigen zijn aan elke urbanboardingdiscipline, om de ene of de andere niet uit te sluiten bij het ontwerp. Maar ook het gebruikspotentieel is belangrijk: als voorbeeld werd de halfpipe in het Jeugdpark van Jette gekozen op basis van de behoeften die BMX-rijders hadden geformuleerd. Skaters vinden dat deze module niet aangepast is aan hun behoeften en gebruiken ze ook niet.

Het Brusk Collectief kreeg meermaals de gelegenheid om de aanleg van skateparks te begeleiden via participatieve workshops. Daarin maakten de toekomstige gebruikers gewoon zelf hun modules of skatepark in beton. Die uitvoeringswijze moet echter wel gebeuren met speciale aandacht voor het naleven van de openbare aanbestedingen.

↑ Algemene vergadering van het Brusk collectief

De participatie van toekomstige gebruikers veronderstelt niet verplicht hun fysieke participatie. De organisatie van tekenateliers is een efficiënt middel om de behoeften van de gebruikers te bepalen en ze te betrekken bij het project. De gebruikers kunnen ook betrokken worden bij een begeleidingscomité dat belast is met de follow-up van de studies gevoerd door de architecten betrokken bij het project.

↓ Twee voorbeelden van participatieve ateliers gevoerd door Brusk

— **Voorbeeld van een procedure**

Het project ontstaat meestal bij een vraag van de beoefenaars. Het is aangewezen om vooraf zeker te zijn dat de vraag gedragen wordt door een voldoende aantal skaters. Wanneer de vraag kan rekenen op de interesse van de politieke overheden en het projectprincipe goedgekeurd is door de besluitvormers (gemeentecollege, enz.), zijn dit de te volgen stappen:

— **Identificatie van de actoren**

Er kunnen vooraf ontmoetingen en vergaderingen met de aanvragers georganiseerd worden om het project voor te bereiden. Het is aanbevolen om de bevoegde verenigingen en collectieven uit te nodigen en te raadplegen.

— **Uitwerking van een haalbaarheidsstudie**

Dit document heeft een dubbele bedoeling: in eerste instantie de verschillende aspecten bepalen die moeten bekeken worden en de coherentie van twee van die aspecten in het bijzonder controleren: de technische haalbaarheid en het budget. In een tweede fase zet de haalbaarheidsstudie de eventuele troeven, gevolgen (positief of negatief) en opportuniteiten van het project op een rijtje. Ze kan dus gebruikt worden om besluitvormers te overtuigen van de gegrondheid van het project.

Wij adviseren om dit soort opdracht toe te vertrouwen aan studiebureaus met een zekere ervaring in de constructie en aanleg van openbare ruimten, in het bijzonder voor de budgetbepaling. Maar het is ook aangewezen het studiebureau te vragen samen te werken met een vzw of collectief gespecialiseerd in het domein.

— **Uitwerking van het programma**

Dit document legt de oriëntaties en vereisten vast voor het toekomstige project. In het kader van een openbare raadpleging over het ontwerp of een procedure voor ontwerp/uitvoering moet dit document verplicht deel uitmaken van het raadplegingsdossier. Het programma

moet bv. volgende zaken preciseren: de verwachte typologie (street, curve, gemengd), het budget, de hoeveelheid aan te leggen ruimte, specifieke verwachtingen (groenvoorziening, participatie, coördinatie met andere projecten, enz.).

— **Raadpleging van een team voor de bouwdirectie**

Het team voor de bouwdirectie moet vertegenwoordigd worden door een architect die de mandataris van het team zal zijn. Voor een werk gepland in beton moet het team erkende competenties bezitten op het vlak van stabiliteits-engineering. Afhankelijk van het project kan het nuttig zijn de competenties van landschapsarchitecten, planologen of sociologen in te roepen.

Merk op dat de aanwezigheid van skatespecialisten (of andere disciplines afhankelijk van het geval) binnen de globale groep betrokken bij het project absoluut noodzakelijk is. Die specialisten kunnen deelnemen aan de ontwikkeling van het project ofwel langs de kant van de opdrachtgever (in dat geval de noodzaak van werksessies preciseren in het programma of in het lastenboek van de raadpleging), ofwel binnen het team van de bouwdirectie.

--> **3. 5 Actoren / bouwdirectie**

— **Informatiesessies**

Als eventuele aanvulling op de sessies bestemd voor participatie, gaat het er hier om de lokale bevolking op de hoogte te brengen van de details van het project. Want het skateboarden loopt helaas gebukt onder een hoop vaak ongegronde clichés (geluidshinder, delinquentie, enz.) die moeten uitgeklaard worden vooraleer de concrete uitvoering van het project begint.

3.6 → CONSTRUCTIE EN TECHNISCHE ASPECTEN

26. Pegs zijn buizen vastgemaakt aan de wielassen van BMX'en, om grinds te kunnen uitvoeren.

- ↓ → Stops-skate op het Ursulinenplein
- ↓ Verwering van de ledges in blauwe hardsteen op het Ursulinenplein
- ⇓ Slide rail vastgemaakt op de grond

TECHNISCHE KENMERKEN

Hoewel het ontwerp en de uitvoering van skateparks heel wat aspecten gemeen hebben met de aanleg van openbare ruimte en courante constructies, zijn er ook specifieke technische aspecten mee gemoeid waarbinnen moet blijven stilstaan.

— Street Park en skate-friendly openbare ruimten

Het bodemmateriaal moet een goede 'rolbaarheid' hebben: het gebruik van uitgewassen beton met groot granulaat, geborsteld beton, plaveien. Omgekeerd kunnen die ruwere materialen nuttig zijn om bescher-

mingszones af te bakenen die beschermen tegen botsingen met skateboarders of rollers: bv. een grensstrook die een skatezone op veilige afstand van een weg houdt, of een rustzone waar de kijkers en het aanverwante publiek kunnen vertoeven.

De stop-skates zijn uitstekende randen die de run van een losgeslagen skateboard bij een val of mislukte trick tegenhouden. Die voorziening is nuttig om te voorkomen dat skateboards – soms met hoge snelheid en mogelijk gevaarlijk – op de weg of op voetgangerszones terecht komen. Hoewel ze er niet voor dienen, kunnen stop-skates ook een signaal zijn voor BMX-riders, want die zijn minder gevoelig voor niet-gladdere reliëfs.

Idealiter moeten alle uitstekende elementen die dienen als obstakel en sliding support gemaakt zijn van gewapend beton en voorzien zijn van hoekbeslag in staal om te kunnen weerstaan aan de meest agressieve aanvallen (metalen pegs van de BMX'en²⁶). Dit hoekbeslag mag geen scherpe snijkant hebben en de gelaste verbindingen moet afgerond zijn. De samenstelling van het beton moet het een hardheid verschaffen die hoger is dan beton voor courant gebruik.

Het gebruik van elementen in blauwe hardsteen is ook mogelijk op voorwaarde echter dat die dik genoeg is om te weerstaan aan

En nu?

→ De uitgraving moet zo dicht mogelijk bij de uiteindelijke vorm liggen

de hierboven beschreven schokken. Het gebruik van elementen met verscheidene naast elkaar geplaatste delen moet vermeden worden, want de voegen zijn de meest blootgestelde en fragiele zones.

Alle niet ingebouwde elementen van het type module, slide rail, enz. moeten stevig vastgemaakt worden aan de grond. Daarmee moet gezorgd worden dat de bevestigingsplaten of -moeren op hun beurt niet uitsteken, met het risico op vallen of verwondingen.

— Bowl, Pools, Snake-Runs — Graafwerken

De graafwerken voor een skatepark van het type bowl zijn bijzonder complex omwille van de geometrie en de toegankelijkheid. Het is aanbevolen om in een eerste fase over te gaan tot een voorbereiding van de graafwerken met een laadschop om een maximaal volume uit te graven. In een tweede fase wordt verder manueel gegraven zodat de geometrie van de ondergrond de uiteindelijke geometrie zo dicht mogelijk benadert. Een tussenliggend ondergrondmateriaal, van het type gestabiliseerd zand of schraal beton, is nodig om het fenomeen van cementmelk bij structuurbeton te vermijden. Deze tussenliggende laag zorgt ook voor de aanmaak van een ondergrond waarvan de geometrie de uiteindelijk te bereiken geometrie sterk benadert. Dat voorkomt het ontstaan van te dikke of te dunne lagen. Want die zouden fenomenen als differentiële krimp kunnen veroorzaken met als gevolg stoornissen in de stabiliteit.

↑ De profielen staan garant voor een precieze vorm

Verder is het in het kader van het afsluiten van overheidsopdrachten sterk aanbevolen om een macroperceel te voorzien met de uitgravings- en ruwbouwwerken gezien hun onderlinge samenhang, onder meer op geometrisch vlak.

— Geometrie

De bijzondere geometrie van die werken vereist het gebruik van profielen. Meestal zijn die profielen uitgesneden in houten panelen volgens de exacte krommingsstraal. Ze zorgen voor de afstemming via richtpunten van de verschillende bouwfasen: uitgraven, wapening, betonnering. De profielen worden ook gebruikt als geleiders en verdelingsvoegen voor de tegeldelen in 'sinaasappelparten'. Afhankelijk van het geval kan het aangewezen zijn om profielen te voorzien met de geometrie op het plan, en oriëntatiemasten in het geometrische centrum van de cirkelvormige

En nu?

werken, om de profielen te laten pivoteren en een hoge geometrische precisie te bereiken.

— Beton voor monolithische werken

De samenstelling van het beton (trekgraad, consistentiegraad, blootstellingsgraad, cementgehalte, verhouding water/cement, enz.) moet voorgeschreven worden door een ingenieur stabiliteit.

Er bestaan twee methoden om het beton aan te brengen: 'met de hand' door manuele storting of door de zwaartekracht. Die methode wordt meestal gebruikt voor DIY-projecten want ze vereist weinig middelen. Ze biedt echter geen goede garanties wat betreft het uniforme karakter van het beton en dus de toekomstige cohesie ervan, wetend dat het onmogelijk is om de hellende delen te trillen.

De tweede methode moet de voorkeur verdienen, of zelfs verplicht worden wanneer het om openbare projecten gaat: dat is de methode van het spuitbeton. Het storten van beton op hoge snelheid en met hoge druk zorgt voor de trilling van de mengeling zodat de granulaten tegen elkaar botsen en fijne opeenvolgende laagjes vormen. Door het spuiten gaat het beton ook veel makkelijker hechten op oppervlakken met dubbele welving, inclusief diegene die moeilijk toegankelijk zijn. Het storten van het beton kan volgens twee verschillende methoden gebeuren: natte massa (het volledige mengsel wordt gestort), of droge massa (het mengsel wordt droog gestort en bevochtigd bij het verlaten van de pijp). De tweede manier gaat

makkelijker, want de consistentie is veel droger en kleeft beter in de zones met sterke helling of verticale zones. Een ander belangrijk voordeel van de droge massa is dat het verschijnsel betonkrimp sterk wordt beperkt. Het walsen moet in dat geval dan weer veel sneller gebeuren. In beide gevallen gebeurt het walsen met speciale gewefde strijkborden.

Het is aanbevolen om de mix aan te vullen met waterdichtingsmiddel en superplastificeerder. Versnellers of vertragers voor de hechting worden sterk afgeraden.

— Betonwerken met prefab modules

Enkele fabrikanten stellen skateparks in beton voor die bestaan uit prefab modules. Het gebruik van die modules vereist een bijzondere aandacht voor de fundering die als drager fungeert voor deze modules: die moet fenomenen als differentiële inklinking vermijden, want dat kan een verschuiving van de ene module tegenover de andere met zich meebrengen. En uiteindelijk de complete onbruikbaarheid van de installatie. Het is aanbevolen om de prefab betonmodules op een stortkom van gewapend beton te plaatsen. Opgelet ook voor de duurzaamheid van de verbinding tussen de prefab modules en de onderste of bovenste tegels die het platform vormen: idealiter moet een wachtwapening voorzien worden voor de modules om het duurzame karakter van de verbindingen te garanderen. Noteer ook dat de aansluiting tussen een prefab hellend vlak en de bodem meestal onderbroken zal zijn en dus minder comfortabel voor de gebruiker.

→ Fase van betonstorting

En nu?

— Bekisting

De skateparks kunnen ook overhangende delen hebben. Wanneer die beperkt blijven (over-vert), kunnen ze tegelijk gemaakt worden met de lagere gewelfde delen. Voor grotere overstekken (cradle, tunnel, enz.) moet met bekisting gewerkt worden. Er bestaan drie types uitvoering van die bekisting:

- houten constructie + bebording + gladde pleister als bodem van de bekisting. Vraagt een oppervlaktebehandeling van de pleister om de ontkisting te verbeteren;
- houten constructie + bebording + metalen platen als bodem van de bekisting. Een facettering voorzien die compact genoeg is om vlot te kunnen berijden;
- vorm in gespoten polystyreen met hoge dichtheid en gesneden met digitale machine + laag polysterhars als ondergrond. Dure methode enkel voor werken waarbij de geometrie bijzonder complex is.

— Wapening

Over het algemeen is de wapening samengesteld uit roosters die gereconstrueerd zijn op basis van eenvoudige betonstaven die verbonden zijn door middel van gevlochten ligaturen. Het is aanbevolen om in een eerste fase de radiale wapeningen (overeenkomstig de lengtegraden van een aardbol) te plaatsen en dan de loodrechte wapeningen (de breedtegraden). Het gebruik van vooraf gelaste walsdraad wordt afgeraden met uitzondering van zones met eenvoudige kromming of platforms, want het is bijna onmogelijk om

ze te vormen naar een geometrie met dubbele werving.

De wapening moet gelast worden aan de copings wanneer die laatste in metaal zijn.

Het is aanbevolen om de dimensionering van de wapening door een bevoegd studie bureau te laten uitvoeren. De maaswijdte dient minimaal 200 x 200 mm te zijn.

— Copings

Een coping is een verbindings- en afwerkingsstuk tussen de gewelfde oppervlakken en de platforms. Copings worden gebruikt in alle disciplines om grinds uit te voeren.

Er bestaan twee soorten copings:

- pool-copings zijn een soort afgeleiden geïnspireerd op putranden aan een zwembad. Ze zijn meestal geprefabriceerd over een breedte van 60 cm, met een beton met hoge hardheid, en gekromd voor de delen van de werken waarvan de krommingsgraad heel strak is. Voor bredere krommingen wordt de werving 'gefacetteerd' door middel van rechte copings. De voeg tussen elk element neemt de lichte hoek vereist om van het ene element naar het andere te gaan. Dit type coping wordt geplaatst na het maken van kromme hellingen;
- metalen copings: het gaat om vooraf gebogen stalen buizen volgens de plannen van het project. De gebruikelijke diameter van de buizen bedraagt 60 mm. De dikte moet minimaal 3 mm zijn voor voldoende weerstand bij het vormgeven en lassen, en om bestand te

→ [Wapening van een cradle](#)

En nu?

↑↑↑ Installatie van de bekisting
Metalen copings. Die zorgen
voor een goede markering
van de toekomstige
betonnen oppervlakken
Pool-Copings

zijn tegen de herhaalde tricks van skaters en metalen pegs van BMX'en die heel wat slijtage veroorzaken. De buizen moeten beschermd worden tegen corrosie door thermisch verzinken of anti-roestverf. Noteer dat geen enkele oppervlaktebehandeling op duurzame wijze weerstaat aan slijtage door grinds (hierboven beschreven).

— Regenwater

Een afvoerkolk moet voorzien worden op elk laagste punt van een uitholling. Zo niet zal die zich algauw ontpoppen tot een waterbekken bij elke stortbui. De afvoerkolken moeten zo gekozen en geplaatst worden dat ze geen obstakel zijn voor het boarden. De rooster moet perfect aansluiten op het betonnen oppervlak. Het is aanbevolen om de afvoerkolken te voorzien van een toegankelijke sifon.

— Bedekkingen

Het is mogelijk om het bouwwerk te 'versieren' met een specifieke bedekking die wordt overgebracht op het beton. Belangrijk daarbij is er zeker van te zijn dat het betonnen oppervlak in goede staat is en dat de toekomstige bedekking er behoorlijk aan kan hechten. Over het algemeen is een hechtingsprimer nodig vooraleer de uiteindelijke bedekking aan te brengen. Die uiteindelijke bedekking moet een hoge weerstand tegen slijtage vertonen en een goede elasticiteit om verschijnselen zoals uitzetting van de ondergrond op te vangen. Om beide redenen zijn enkel bedekking van het type polyurethaanhars (goede slijtvastheid, goede elasticiteit) of epoxyhars (uittstekende slijtvastheid, lage elasticiteit) aangewezen. Het is ook mogelijk om in het cementdeeg gekleurde pigmenten te verwerken. Het voordeel van deze techniek is een grotere duurzaamheid en slijtvastheid.

— Beplanting

Hoewel de aanwezigheid van beplanting wenselijk is in skateparken, moet toch opgelet worden met twee bijzondere aspecten:

- de bomen of struiken moeten zo geplaatst worden dat wordt vermeden dat dode bladeren, fruit of takjes massaal op de boardoppervlakken vallen;
- grote bomen moeten idealiter gekozen worden met hartwortels (die verticaal groeien) of zo niet geplaatst in aangepaste betonnen kuilen, om elk risico op beschadiging van de betonnen constructie door de wortels te vermijden.

En nu?

GESPECIALISEERDE ONDERNEMINGEN

Er zijn beslist niet veel ondernemingen of personen die in staat zijn om geweldige oppervlakken te maken die glad en regelmatig genoeg zijn voor een optimale en veilige beoefening van boardsporten. Sommige gespecialiseerde makers zijn gewoon skaters en eigenen zich zelfs de status van 'artistiek beeldhouwer' toe. Het moet inderdaad erkend dat het hier om een heel bijzondere vaardigheid gaat die je traag en na heel wat ervaring verwerft. Toch zijn er bedrijven die soms een offerte indienen voor dit soort werken en helemaal geen idee hebben van de complexiteit van de implementatie die inzicht en daadkracht vergt. Daarom is het van essentieel belang dat het bedrijf dat inschrijft op een aanbesteding echt de capaciteiten heeft om dit type werken perfect uit te voeren. Het bedrijf moet in staat zijn voldoende referenties voor te leggen van de bouw van skateparks of van constructies in gewapend beton met een gelijkaardige complexiteit.

↑ Fresco in de maak op het Ursulinenplein
→ Het walsen is een bijzonder delicate actie die enkel door specialisten kan worden uitgevoerd

4

EN DAAR. NA?

In Brussel of elders zijn heel wat plekken gesloten, verwaarloosd of verlaten omdat enkel gedacht werd aan de realisatie van de uitrusting.

Hoe het gebruik van deze plekken reglementeren? Hoe het gebruik ervan nieuw leven inblazen, duurzaam maken en beveiligen?

4.1 → GEBRUIKS- REGLEMENT

DE NOODZAAK VAN EEN REGLEMENT

27. Deze maatregel zorgt ervoor dat bij een ongeval met stoffelijke schade de tweede persoon de hulpdiensten kan verwittigen.

↓ Informatiebord van het Velodroom skatepark in Oostende, met een deel voorzien voor communicatie

Wanneer de specifieke skateplek niet het statuut van openbare ruimte heeft, moet een reglement de verantwoordelijkheden van alle partijen definiëren: gebruiker, beheerder, eigenaar, enz. (bv. bij een ongeval). Het reglement bepaalt de te respecteren veiligheidsvoorschriften en preciseert wat verboden is. Bij de gebruiksaanbevelingen of -voorwaarden in de skateparks, citeren we als voorbeeld:

- het dragen van een verplichte of aanbevolen individuele bescherming;
- verplichte begeleiding van kinderen jonger dan ... jaar (te bepalen door de bouwdirectie of de beheerders);
- verplichte aanwezigheid van minimaal twee mensen²⁷;
- gebruik strikt voorbehouden voor skateboard, roller, BMX;
- verboden voor motorvoertuigen, scooters, motorcross, andere fietsen dan BMX;
- verbod om de installaties te veranderen.

INFORMATIEBORDEN

De toepassing van een reglement heeft pas zin als dit laatste niet kan genegeerd worden door de beoefenaars. Daartoe moeten een of meerder informatieborden met de inhoud van het reglement voorzien worden in de buurt van de plek en zo opgesteld zijn dat ze perfect zichtbaar zijn. Een plek met verscheidene toegangen moet idealiter evenveel borden bevatten. Wanneer een skatepark in een park ligt dat zelf beschikt over een reglement, dan zal een vermelding van dit reglement bestemd voor de beoefenaars het gebruik van het skatepark regelen: zij dienen het specifieke gebruiksreglement van dit laatste te lezen en te aanvaarden.

Het dwingende karakter van dit bord kan ietwat verzacht worden door een deel bestemd voor informatie (evenementen, initiaties, onderhoudskalender) en uitwisselingen tussen beoefenaars.

Essentiële informatie die op het informatiepaneel moet voorkomen:

- gebruiksreglement;
- contactgegevens beheerde;
- contact EHBO.

Wij adviseren het gebruik van visuals om de impact van bepaalde informatie te versterken. Zo is een beeld waar een skater met de nodige beschermingsuitrusting te zien is, begrijpelijk voor iedereen, ook voor buitenlandse bezoekers.

4.2 → ACTIVERING

28. Cf. Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening, Titel 6.

↓ Evenement op het Ursulinenplein

In het beste geval stelt een skatepark zich niet tevreden om gewoon te beantwoorden aan de vraag van de beoefenaars maar creëert het nieuwe behoeften nadat het is aangelegd. Maar omgekeerd kan een skatepark ook snel achtergelaten worden uit verveling of omdat de infrastructuur versleten is. Om die redenen is het belangrijk te begrijpen dat het welslagen van een skateparkproject zich niet beperkt tot het maken ervan, maar eerder meetbaar is door de capaciteit van de gebruikers en de beheerders om het levendig te houden.

INITIATIES

Hoewel de meeste ervaren beoefenaars als autodidact hebben leren skaten of met de aanwijzingen van ervaren boarders, bestaan er toch ook andere leermethoden. Voor een debutant is de toegang tot het skatepark – de ideale plek om te leren en na te bootsen – niet vanzelfsprekend, want de groep kan op het eerste zicht ‘gesloten’ overkomen. De organisatie van initiatiesessies kan het ijs breken en het boarden voor iedereen toegankelijk maken. Het maakt ook de uitwisseling tussen generaties mogelijk en een kennisoverdracht van ervaren skaters naar debutanten. Bovendien zorgen de meer ervaren beoefenaars er

met hun tips voor dat debutanten onmiddellijk de juiste houdingen en de juiste tricks leren: zo is de leercurve korter.

Omdat er ook ouders rondlopen die de kinderen begeleiden ontstaat er een vermenging van publiek. Zo zal de plek niet uitsluitend ingenomen worden door een specifieke groep en dat gaat dan weer in de richting van sociale controle.

In Brussel neemt de VZW Skateboarders de initiatiesessies op zich. Ze worden georganiseerd op het Ursulinenplein.

EVENEMENTEN

Een ander middel om het skatepark dynamiek mee te geven is de organisatie van evenementen die een ruimer publiek kunnen aantrekken dan enkel skaters: nieuwsgierigen, toeristen, enz. die geïnteresseerd zullen zijn in het spektakelgehalte en de feest sfeer. De belangrijkste evenementen zijn van het type Contest (competitie).

Het gaat meer om een spel dan om een echte competitie, meedoen is hier duidelijk belangrijker dan winnen. Bepaalde evenementen zijn georganiseerd in samenwerking met privésponsors. Hun betrokkenheid is interessant vanuit spektakel oogpunt want ze kunnen getalenteerde (of professionele) skaters aantrekken. Maar de deelname van die sponsors is niet onschuldig, want ze zullen er alles aan doen om zo veel mogelijk visibiliteit bij de skaters te verwerven die voor hen ook potentiële consumenten zijn.

Die zoektocht naar visibiliteit is mogelijk problematisch gezien de openbare dimensie van de plekken waar deze evenementen plaatsvinden.²⁸

En daarna?

→ Initiatiesessie op
het Ursulinenplein
georganiseerd door Brusk
↓
Evenement op het
Ursulinenplein

4.3 → ONDERHOUD

Zoals bij elk instrument hangt de duurzaamheid van een skatepark rechtstreeks af van de aandacht die aan het onderhoud ervan wordt geschonken. En met duurzaamheid wordt ook bedoeld het duurzame gebruik. Die aandacht moet gedeeld worden door de gebruikers die de plek elke dag bevolken en door de beheerders die het heft kunnen overnemen bij grotere problemen rond het onderhoud.

TEN LASTE VAN DE GEBRUIKERS

Met het oog op de veiligheid is het nodig dat de oppervlakken perfect proper zijn vooraleer er geskatet wordt. Het komt trouwens vaak voor dat skaters naar hun favoriete skateplek gaan met hun eigen bezem onder de arm!

Het dagelijks onderhoud bestaat uit het regelmatig vegen van de boardingoppervlakken, het eventueel verzamelen van afval en vuiligheid, het leegmaken van de vuilnisbakken, enz. Het is mogelijk om deze taak in onderlinge overeenkomst toe te vertrouwen aan een gebruikersgroepering of een sociale structuur.

Wanneer het een puinhoop wordt op de installaties, dan kan het snel degenereren als deze niet onmiddellijk worden opgeruimd. En het risico op ernstige blessures neemt met dezelfde snelheid toe. De gebruikers zijn er dus verantwoordelijk voor om de beheerders te verwittigen wanneer ze een beschadiging van het materiaal vaststellen. Die verantwoordelijkheid moet ook vermeld zijn op het informatiebord, met een contactadres van de beheerders.

TEN LASTE VAN DE BEHEERDERS

Het onderhoud kan gebeuren:

- enkel door de beheerder (de frequentie van het onderhoud moet bepaald worden in functie van de periode in het jaar);
- via afspraak, gedeeld, tussen de beheerder enerzijds en de gebruikers of een sociale structuur anderzijds. Als voorbeeld kan volgende verdeling overeengekomen worden: het is de taak van de beheerder om elke 14 dagen een grondig onderhoud uit te voeren, de beplanting te onderhouden, regelmatig de vuilniszakken op te halen, terwijl de gebruikers of de sociale structuur belast zijn met het schoonvegen van de boardingoppervlakken (5 dagen per week, 's ochtends).

Noteer dat het voor de schoonmaak verboden is om een hogedrukreiniger te gebruiken want die kan de gladde afwerking van het beton beschadigen.

De beheerders moeten instaan voor een regelmatige inspectie van de plekken. In het bijzonder moeten structurele bouwwerken jaarlijks geïnspecteerd worden door een controlebureau.

De tags en graffiti maken de oppervlakken hier en daar glad en verhogen de kans op vallen, wanneer ze op nieuw beton uitgevoerd worden. Het kan verleidelijk zijn voor een beheerder om de tags schoon te maken. Maar dat heeft geen zin en er is veel kans dat dit het boardoppervlak gaat beschadigen en dus de bruikbaarheid van de plek in gevaar brengt. Maar het is wel mogelijk om het geheel te bedekken met een specifieke coating (van het type grondverf of hars). Zo zullen boarders minder de neiging hebben om hun signatuur achter te laten of hun grafisch talent te botvieren dan op ruw beton.

Na enkele jaren gebruik wordt het betonnen oppervlak van skateparks poreus en is er geen probleem meer met gripverlies.

Ten slotte te voorzien: het bijwerken van versleten beton na enkele jaren gebruik. Meestal vraagt de toestand van het beton dat 15-20 jaar oud is om dit soort bijwerking.

5

CON· CLU· SIE

Een formeel en informeel erkende praktijk, plekken verbeteren, andere plekken uitvinden, valkuilen vermijden... Urban boarding in Brussel heeft duidelijk het potentieel om een Europese referentie ter zake te worden.

Met al zijn troeven kan Brussel een uitzonderlijk visitekaartje voorleggen op meer dan één vlak: het Ursulinenplein, dat bewezen heeft dat het perfect mogelijk en niet utopisch is om verscheidene actoren rond de tafel te zetten die de ambitie hebben om een unieke, open ruimte te delen die aantrekkelijk is voor de skaters en ook openstaat voor anderen, niemand uitsluit en vooral resoluut stedelijk is. Die eerste steen in de opbouw van het spel/sportlandschap van Brussel getuigt al van het ontwikkelingspotentieel van wat een volwaardige cultuur geworden is. Maar ook andere aspecten vullen dit potentieel aan: een toenemende vraag, een praktijk die zijn sporen heeft verdiend en die eindelijk aangeleerd en erkend wordt als sportdiscipline. Ook een belangrijk potentieel tot innovatie: creativiteit op het vlak van architectuur, landschap en zelfs op artistiek vlak is perfect toegestaan. Hybride plekken, in te palmen terreinen en recreatieve openbare ruimten: de mogelijkheden zijn legio!

Maar al dit potentieel krijgt pas weerklank als er een bereidheid is om risico te nemen, betrokkenheid te tonen en daadkrachtig op te treden.

Woordenlijst

BANK

een hellend vlak.

BOWL

een bolvormige, holle skatebaan.

COMBI-BOWL

een skatebaan bestaande uit meerdere bowls die in elkaar overgaan.

CRADLE

bolvormig deel dat aansluit op het verticale deel.

COPING

de versterkte rand die zich tussen het verticale en het horizontale deel van een ramp of een pool bevindt. Deze rand wordt meestal gemaakt van een stalen buis.

CURB

obstakel of (bouw)onderdeel in de vorm van een stoeprand.

DITCH

letterlijk een sleuf/greppel; een holle lineaire V- of U-vorm vervaardigd in beton.

DIY

een spot die of een skatepark dat door de skaters zelf is gebouwd.

DOT

een plaats in de stedelijke context, die toelaat er trucs (op) uit te voeren.

FLAT

een vlak en effen oppervlak van een skatepark waarop de verschillende elementen zijn geplaatst.

FLATBAR

een horizontale stalen rail die verankerd is in de grond en een beperkte hoogte kent.

FLOW COURSE

een skatepark met aanzienlijke afmetingen dat de streetplaza en de combi-bowl combineert en bijgevolg langere en meer gevarieerde runs toelaat.

FUNBOX (OF PIRAMIDE)

een platform met schuine zijkanen en een platte bovenkant.

GAP

een tussenruimte tussen twee obstakels, of ook een put om over te springen.

GRIND

een truc waarbij het de bedoeling is met de assen van het skateboard of met de pegs van een BMX over een obstakel te glijden/grinden.

HUBBA LEDGE

een ledge in helling langs een trap of een hellend vlak.

HANDRAIL

een trapleuning.

HALFPIPE

letterlijk 'een halve pijp'; een U-vormig element dat in één richting is gebogen en al dan niet beschikt over een plat tussenstuk tussen de verticale delen.

HIP

een scherpe of afgeronde rand dat de aansluiting vormt tussen twee hellende vlakken die tegen elkaar zijn geplaatst.

LEDGE

een obstakel of een element in de vorm van een laag muurtje.

LONDON GAP

een gap die zich in het hoge gedeelte van een bank bevindt en dient om over te springen.

LOVESEAT

een uitstekend element dat zich op het gebogen gedeelte van een bowl of pool bevindt. Dit element vormt een klein horizontaal platform en werd oorspronkelijk, in de echte 'pools', gebruikt om op te zitten.

MANUAL PAD

een verhoogd obstakel met horizontaal bovenvlak; variabel in hoogte.

MINI-RAMPE

een rampe die minder hoog is.

PIPE

een volledige cilinder/koker.

PLATFORM

het hoogste horizontale gedeelte van een bowl, van een pool of van een halfpipe, waarvan de skaters zich lanceren.

POLE JAM

een plaatselijke hindernis om over te springen.

POOL (OU POOL-REPLICA: BOWL)

ontworpen om zo veel mogelijk op de Californische zwembaden te gelijken.

QUARTER

een element in de vorm van een kwart van een koker; convex of concaaf.

RAMP

zie halfpipe.

SNAKERUN

een spoor waarvan de vorm doet denken aan het spoor dat een slang achterlaat in het zand.

SPINE

de V-vormige rand tussen twee 'rampen' die rug aan rug zijn geplaatst.

SPOT

een bijzonder aantrekkelijke plaats om te skaten.

Foto credits

STREET PLAZA

een verhard skaterpark van het type straat dat ontworpen is om zo veel mogelijk op een stedelijke inrichting te gelijken.

TABLE

een module bestaande uit een vlak verhoogd oppervlak; een tafel.

TRANSITION

een oppervlak dat de overgang van de ene naar de andere kromming toelaat.

TRICK

een truc/een kunstje.

WALL

een verticaal oppervlak.

Wij danken de fotografen voor het ter beschikking stellen van hun foto's.

KAFT

Alexandra Dos Santos

BRUSK

Pagina: 7; 10; 14; 15-l; 21; 33-o; 44-b; 44-l; 44-r; 48; 51-b; 55; 56-o

CEDRIC SCHEERS

Pagina: 11

CONSTRUCTO / STÉPHANE FLANDRIN

Pagina: 32

FILIP DUJARDIN

Pagina: 8-9; 23-b; 26

FLICKR® CREATIVE COMMONS LICENSE (COMMERCIAL)

Pagina 12-l: Elvert Barnes

Pagina 12-r: Martin Terber

Pagina 22: Adrien Pâris

Pagina 27-b; 27-o: Sem Vandekerckhove

Pagina 28: Andrés Aguiluz Rios

Pagina 30: Cyberien 94

Pagina 34-o: Charles Strawter

Pagina 35: Stipo Team

Pagina 37: Till Westermayer

Pagina 38: Stipo Team

I.B.G.E

Pagina 6: Cécile Duvivier

Pagina 43: Andrea Urbina

Pagina 52-53: Cécile Duvivier

Pagina 58-59: Axel Demonty

L'ESCAUT ARCHITECTURES

Pagina: 2-3; 13-b; 13-o; 15-r; 16; 18; 19; 20; 24-25; 29; 30-b; 31-b; 31-o; 33-b; 34-b; 36; 42; 46-l; 46-o; 46-r; 47-b; 47-o; 49; 50-b; 50-m; 51-o; 54

SCHIEF / THOMAS MARCHAL

Pagina: 4; 5; 6; 7; 15-o; 16-r; 17-b; 17-o; 23-o; 34; 50-o; 56-b

Afkortingen:

b: boven;

m: midden;

o: onder;

l: links;

r: rechts.

Colofon

Wij danken iedereen die aan dit onderzoek heeft bijgedragen:

COÖRDINATIE

Brussel Leefmilieu:
Andrea Urbina-Padin en Renaud Tondeur
L'Escaut: François Lichtlé

AUTEURS

Brussel Leefmilieu:
Andrea Urbina-Padin, Renaud Tondeur
L'Escaut: François Lichtlé, Justine Fery,
Hans Eelens
Brusk: Stéphane Thonnard

VORMGEVING

Speculoos (Pierre Huyghebaert,
Delphine Platteeuw, Fanny Ruhlmann)

“(…) Om aanvaard te worden in een maatschappij waar werk primeert moeten ludieke activiteiten duidelijk gescheiden worden en omschreven binnen ruimte- en tijdslimieten bepaald door de huiselijke ruimte, aangelegde terreinen en uurregelingen van sportclubs. Omdat ze de klassieke ruimtelijke grenzen van de speelruimten doorbreken en binnendringen op het terrein van wie niet speelt, worden ze met de vinger gewezen.”

Free Ride, Raphaël Zarka